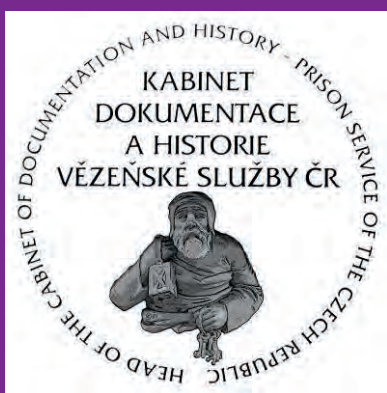

Historická penologie

VYDÁVÁ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR – AKADEMIE VS ČR

1/2022, ročník XX

**PŘÍSPĚVEK K IDENTIFIKACI MÍST ULOŽENÍ OSTATKŮ
POLITICKÝCH VĚZŇŮ A POPRAVENÝCH ODPŮRCŮ TOTALITY
V LETECH 1948 AŽ 1965**

Historická penologie – vychází pololetně Vydává: Akademie Vězeňské služby ČR, Máchova 200, 471 27 Stráž pod Ralskem Šéfredaktor: PhDr. Ondřej Hladík Redakční rada: PhDr. Aleš Kýr, Alena Kafková Poštovní adresa redakce: Kabinet dokumentace a historie VS ČR, Soudní 1a, 140 67 Praha 4 email: ohladik@grvs.justice.cz	Náklad: 150 výtisků ISSN: 2533-803X (Print), 2533-8048 (Online) Evidenční číslo: MK ČR E 22732 Tisk: VS Tisk PRAHA-PANKRÁC, Soudní 988/1, 140 57 Praha 4 Obálka: Původní sklad uren v Praze Strašnicích (foto: KDH)
--	--

Obsah

Úvod	2
Úmrtost a nakládání s nevydanými ostatky zemřelých vězňů a popravených osob	4
Přehledy o uložení ostatků zemřelých vězňů a popravených osob z let 1948 až 1965	6
Výsledek kvantitativní analýzy údajů ze zpracovaných přehledů popravených a zemřelých odosuzených za protikomunistický odpor a odboj a osob ve výkonu vazby v letech 1948-1965 ve vybraných věznicích a trestních ústavech	11
Tabulky	16
Závěr	19
Přílohy	37
Použité prameny a literatura	54

Příspěvek k identifikaci míst uložení ostatků politických vězňů a popravených odpůrců totality v letech 1948 až 1965

Aleš KÝR, Alena KAFKOVÁ

Úvod

Jedním z charakteristických znaků totalitního vězeňství v letech 1948 až 1965 bylo pohřbívání ostatků zemřelých vězňů a popravených osob na utajovaných místech, zejména pokud se jednalo o odpůrce komunistického režimu. Po roce 1989 se pozůstalí obraceli na ministerstvo spravedlnosti (MS) a správu Sboru nápravné výchovy (S SNV) ČR, později Generální ředitelství Vězeňské služby (GŘ VS) ČR se žádostí o podání informace. Zajímali se o okolnosti úmrtí svých příbuzných, kteří byli vězněni nebo popraveni, zejména o místo uložení jejich ostatků.

Dokumentační středisko Konfederace politických vězňů (KPV) provádělo usilovné pátrání k postupnému odhalování míst pohřbení nevydaných ostatků politických vězňů a popravených odpůrců komunismu. Jeho členové Ing. Oto Stehlík a Josef Slanina objevili v tehdejší Ústřednímu archivu SNV číselný seznam 78 uren, přemístěných v roce 1965 z pankrácké věznice k uložení do společného hrobu na pražském hřbitově v Motole.¹ Zjistili, že čísla ve dvou sloupcích a částečně ve třetím sloupci na seznamu neodpovídají přiděleným vězeňským číslům v osobních spisech, ale pořadovým číslům zpopelnění v pražském krematoriu ve Strašnicích. V evidenčních pomůckách krematoria z let 1949 až 1954 pak dohledali 24 jmen popravených odpůrců komunismu. K identifikaci zbývajících 54 uren požádali o spolupráci Národní archiv (NA) Praha a GŘ VS ČR.

Vyžádané spolupráce se ujala PhDr. Alena Šimánková z NA Praha, PhDr. Aleš Kýr a Alena Kafková z Kabinetu dokumentace a historie VS ČR (KDH), kteří se zabývali vyřizováním žádostí o podání informace ve věci nevydaných ostatků vězněných nebo popravených příbuzných. Jmenovaní vytvořili badatelský tým a v průběhu dlouhodobého pátrání postupně objevili, že zbývajících sloupce čísel odpovídají pořadovým číslům zpopelnění v krematoriích Karlovy Vary, Brno, Olomouc a Praha-Motol. Podle evidenčních pomůcek příslušných krematorií zjistili jména k číslům 52 uren a porovnáním s evidencí vězňů a popravených osob byl vytvořen seznam 39 politických vězňů a popravených odpůrců komunismu. Pod pořadovým číslem 13 byla zapsána Vlasta Charvátová, bývalá politická vězeňkyně, která si přála před smrtí v roce 2001, být pohřbena poblíž svého

¹ Archiv Krematoria Praha-Motol, neuspořádáno, složka „Rozhodnutí soudu“, Seznam uren předaných do společného hrobu v Motole, č. j. NZ 013217/01 – 1965 ze dne 5. 5. 1965, (příloha č.1).

popraveného manžela.² Tento seznam byl projednán v komisi ředitele Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu Policie ČR (ÚDV) dne 7. března 2012 a doporučen k využití pro pamětní desku na Čestném pohřebišti hřbitova Praha-Motol.

Na žádost Stanislava Stránského, tehdejšího předsedy Sdružení bývalých politických vězňů, badatelský tým využil získané zkušenosti k archivnímu výzkumu pro identifikaci popravených a zemřelých odsouzených za protikomunistický odpor a odboj a osob ve výkonu vazby, pohřbených do společných hrobů v Praze-Ďáblicích v letech 1948 až 1961. K tomu bylo šetření zaměřeno na úmrtí vězňů ve výkonu vazby a trestu odnětí svobody ve věznicích Praha-Pankrác a Praha-Ruzyně, ukládání jejich ostatků a ostatků popravených.³ Pohřbíváním popravených v pankrácké věznici se souběžně zabývala PhDr. Zora Dvořáková, která zejména pátrala po místě uložení ostatků JUDr. Milady Horákové.⁴

O výsledky archivního výzkumu k identifikaci ostatků popravených odpůrců komunismu a politických vězňů uložených do společných (tzv. šachtových) hrobů na hřbitově v Praze-Ďáblicích projevil zájem Výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice Senátu Parlamentu ČR. Na svém zasedání ve dnech 10. prosince 2015 a 21. června 2016 se zabýval touto problematikou za účasti členů vedení KPV, pověřených pracovníků ministerstev vnitra, spravedlnosti a obrany ČR, ÚDV, Ústavu pro studium totalitních režimů (ÚSTR), NA Praha a též pracovníků KDH. Na toto jednání pak navazovala schůzka pracovní komise odboru regionální politiky ministerstva pro místní rozvoj ČR dne 18. srpna 2016 v souvislosti s přípravou legislativní úpravy zákona o pohřebnictví.

Účast pracovníků KDH na těchto jednáních a narůstající počet vyřizovaných žádostí ohledně identifikace míst uložení ostatků politických vězňů a popravených odpůrců komunismu vedly k přípravě projektu s názvem *„Identifikace míst uložení nevydaných ostatků zemřelých osob ve výkonu vazby a politických vězňů ve věznicích Praha-Pankrác, Praha-Ruzyně, Valdice, Mírov, Plzeň a Brno v letech 1948–1965“*.⁵ Tento projekt by přijat v roce 2017 v rámci specifikace vědeckovýzkumné potřeby resortu ministerstva spravedlnosti ČR. Jeho realizace se ujal badatelský tým ve složení PhDr. Aleš Kýr, Alena Kafková a PhDr. Alena Šimánková. Ta se později stala též členkou odborné komise Magistrátu hlavního města Prahy, zřízené k řešení problematiky Čestného pohřebiště na hřbitově v Praze-Ďáblicích.

² Kabinet dokumentace a historie VS ČR (KDH), Společný hrob vězňů v Motole – Urny popravených a zemřelých politických vězňů uložené v roce 1965 na hřbitově v Praze-Motole, jmenný soupis schválený komisí ředitele ÚDV Policie ČR dne 7. 3. 2012 (příloha č. 2).

³ Tamtéž, neuspořádáno, Výsledky průzkumu k určení popravených a zemřelých odsouzených za protikomunistický odpor a odboj a osob ve výkonu vazby, pohřbených do společných hrobů v Praze-Ďáblicích v letech 1948 až 1961 ze dne 12. 12. 2015 (příloha č. 3).

⁴ Zora DVOŘÁKOVÁ, *Popravení, kam jste se poděli?*, Praha 2013.

⁵ KDH, Specifikace vědecko-výzkumné potřeby resortu ministerstva spravedlnosti ČR, podání projektu ze dne 15. 10. 2017 (příloha č. 4).

Realizaci citovaného projektu předcházely archivní výzkum k identifikaci uren 78 zpopelněných vězňů, přemístěných v roce 1965 z pankrácké věznice k uložení do společného hrobu na hřbitově v Praze-Motole, který byl prováděn v letech 2007 až 2012. Dále archivní výzkum k identifikaci popravených osob a zemřelých vězňů, odsouzených za protikomunistický odpor a odboj v letech 1948 až 1961, pohřbených do společných hrobů na hřbitově v Praze-Žabovřesce, prováděný v letech 2013 až 2016.

Citovaný projekt byl realizován v letech 2018 až 2021 s hlavním cílem: vytvořit v rámci vybraných vězeňských zařízení jmenovité seznamy zemřelých vězňů a popravených odpůrců komunismu s uvedením základních údajů, získaných z dostupných archivních pramenů a odborné literatury. Dílčí cíle byly zaměřeny na objasnění úředního postupu podle platných předpisů v případě poprav i úmrtí vězňů ve věznicích a trestních ústavech. Dále ke zjištění, které hřbitovy v místě dislokace vybraných vězeňských zařízení byly používány k ukládání jejich tělesných ostatků, a v jakém stavu se tato pohřebiště nacházejí. V neposlední řadě pak ke zjištění krematorií, využívaných ke zpopelňování ostatků, které nebyly vydány k pohřbení do rodinného hrobu a jak bylo nakládáno s urnami.

Předpokládaným přínosem projektu měl být archivně doložený jmenový seznam zemřelých osob ve výkonu vazby a trestu, politických vězňů i popravených ve sledovaných věznicích a trestních ústavech v letech 1948 až 1965, kteří nebyli vydáni k pohřbení příbuzným a také způsob pohřbívání na náklady vězeňství. Ukončení časového intervalu v roce 1965 bylo zvoleno se zřetelem na ustanovení čl. 110 Řádu výkonu trestu, který již neumožňoval funkcionářům vězeňství rozhodovat o vydání ostatků zemřelého odsouzeného jeho rodině.⁶ Takový seznam dosud nebyl vytvořen a vzhledem k dobovému významu, časové a věcné náročnosti archivního výzkumu byly vybrány věznice v Praze a Brně a trestní ústavy ve Valdicích, Plzni a na Mírově.

Výstupy projektu měly sloužit jako podklad pro kvalifikované vyřizování žádostí o informace ohledně nevydaných ostatků zemřelých osob ve výkonu vazby, politických vězňů a popravených odpůrců komunismu. Dále pro legislativní účely jako podklad pro připomínkové řízení k projednávání nového zákona o pohřebnictví a jako příspěvek k dějinám českého vězeňství.

Autoři vyslovují poděkování PhDr. Aleně Šimánkové za významnou, soustavnou a nezištnou pomoc při realizaci tohoto projektu.

Úmrtnost a nakládání s nevydanými ostatky zemřelých vězňů a popravených osob

Po uchopení politické moci Komunistickou stranou Československa (KSČ) v roce 1948 se vězeňství ještě nacházelo v působnosti tří rezortů: MS, ministerstva vnitra (MV) a ministerstva národní obrany (MNO). V roce 1952 bylo jako celek

⁶ Tamtéž, příručky příslušníků SNV ČSR, svazek V., Praha 1973, Řád výkonu trestu odnětí svobody v nápravně výchovných ústavech, (Rozkaz ministra spravedlnosti č. 17/1973 Sb.).

svěřeno do působnosti ministerstva národní bezpečnosti (MNB) a koncem roku 1953 převedeno pod MV. Ústředním orgánem se stala Správa nápravných zařízení (SNZ), které podléhalo 355 vězeňských (nápravných) zařízení. Ve věznicích a pracovních táborech na území ČSR se nacházelo k 1. lednu 1953 celkem 46 021 vězňů, z toho 15 910 bylo vězněno z politických důvodů za protistátní činnost. Snížení počtu vězeňských zařízení a početního stavu vězňů v roce 1956 vytvořilo příznivé podmínky pro centrální evidenci vězňů.⁷

Statistický rozbor zemřelých vězňů a jejich seznam z let 1948 až 1968 byl zpracován bývalou S SNV MV až v roce 1968 na základě hlášení z jednotlivých věznic a trestních ústavů, která vycházela z prvotní chronologické evidence v Knihách zemřelých.

Podle uvedeného statistického rozboru zemřelo v letech **1948 až 1956** celkem 1157 odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody, z toho 322 osob, odsouzených za protistátní činnost. Ve stejném období zemřelo ve výkonu vazby celkem 109 obviněných, z toho jen u 9 osob bylo uvedeno trestní stíhání za protistátní činnost, zatímco u 85 osob nebyl uveden důvod trestního stíhání. Nejčastějšími příčinami úmrtí odsouzených a obviněných byly údajně srdeční a plicní choroby, v nezanedbatelné míře též smrtelné úrazy (142 případů), sebevraždy (61 případů) a zastřelení na útěku (26 případů).

V letech **1957 až 1968** (do 30. června) bylo evidováno celkem 970 úmrtí odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody, z toho 206 odsouzených za protistátní činnost. Ve stejném období bylo evidováno celkem 59 úmrtí obviněných ve výkonu vazby, z toho 5 obviněných za protistátní činnost a 25 obviněných bez uvedení důvodu trestního stíhání. Nejčastější příčiny úmrtí odsouzených a obviněných byly stejné jako v předchozím období. Ke smrtelným úrazům došlo ve 132 případech, k sebevraždám ve 126 případech a zastřelení na útěku v 7 případech.

Ze statistiky SNV vyplývá, že v 50. a 60. letech činil roční průměrný počet úmrtí 115 vězňů, zatímco v 70. a 80. letech 60 vězňů. Pro srovnání v 90. letech činil roční průměrný počet úmrtí 30 vězňů.⁸

Na základě tajného rozkazu MNB č. 64/1952 vydala SNZ příkaz k soustřeďování urn osob zastřelených bezpečnostními orgány v pankrácké věznici. Zde byly postupně ukládány též urny vězňů zemřelých ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve výkonu vazby, které nebyly vydány pozůstalým a dále urny popravených osob v pankrácké věznici, kteří byli do roku 1954 zpopelňováni v Praze-Strašnicích a později v Motole.

Urny popravených mohly být vydány pozůstalým jen výjimečně, a to se souhlasem Státního soudu (v letech 1948 až 1950 podle § 39 zák. č. 232/1948 Sb., o Státním soudu), později Státní prokuratury (v letech 1950 až 1952 podle § 267

⁷ Aleš KÝR, heslo „Vězeňství“, in: Encyklopedie českých právních dějin, XX. Svazek, Brno 2020, s. 495.

⁸ Národní archiv (NA) Praha, f. SSNV, Seznamy zemřelých, s. 1-8 (příloha č. 5).

zák. č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním), Generální prokuratury (v letech 1953 až 1960 podle § 2 zák. č. 65/1952 Sb., o prokuratuře) a Nejvyššího soudu (od roku 1960 podle § 99 zák. č. 100/1960 Sb., ústavy ČSSR).⁹ K plnění tajného rozkazu MNB č. 164/1952 bylo zřízeno centrální úložiště uren, které se nacházelo s velkou pravděpodobností v suterénní místnosti pankrácké vězeňské nemocnice, ze které se vycházelo na popravčí dvorek. Tato místnost byla do roku 1954 využívána jako márnice k ukládání rakví s popravenými před jejich převozem k pitvě do Ústavu soudního lékařství v Praze.¹⁰

Problém s hromaděním uren na centrálním úložišti byl předmětem dopisu náčelníka SNZ, který byl zaslán v roce 1955 náměstkovi MV. K řešení byla navržena centralizace uren v rámci jednotlivých krajů. V souladu s příslušným rozkazem ministra vnitra (RMV) byl vydán Rozkaz náčelníka SNZ č. 15/1958, který umožnil předávat skladované urny po 5 letech k uložení na hřbitov nebo do kolumbária krematoria. Razantní řešení však přinesl RMV č. 36/1960, který v příloze stanovil, že urna s popelem odsouzeného k trestu smrti má být uložena jeden rok a po uplynutí této doby zničena.¹¹ V roce 1961 byla většina uložených uren zničena tak, že popel byl vysypán a smísen s hlínou v areálu pankrácké věznice. Protokoly o zničení uren, které se vzácně dochovaly v některých osobních spisech popravených, jsou právě z roku 1961.¹²

Přehledy o uložení ostatků zemřelých vězňů a popravných osob z let 1948 až 1965

Na základě zpřístupněných archivních fondů MV, MS a bývalé S SNV ČSR byl v roce 1991 zveřejněn přehled popravených odpůrců komunismu v knize Jaroslava Pospíšila. Obdobný přehled s fotoportréty, základními osobními a rozsudkovými údaji publikoval Ladislav Jirásek s kolektivem autorů v monočísle časopisu „*Věrní zůstali*“ a následoval další seznam popravených obětí komunismu s fotoportréty a údaji v knize Petra Radosty. Seznam popravených obětí politických procesů byl publikován též v knize Markéty Čekanové. Tematicky zaměřené přehledy popravených osob na základě zpolitizovaných soudních procesů se objevují též v knize Jana Breta, ve které se zabýval popravenými příslušníky Československé

⁹ Sbírky zákonů a nařízení republiky Československé, ročníky 1948, 1950, 1952, Sbírka zákonů Československé socialistické republiky, ročník 1960.

¹⁰ NA Praha, f. SSNV, nezpracováno, Tajný rozkaz ministra národní bezpečnosti č. 164/1952 ze dne 18. 11. 1952, čl. 181, Pohřeb agentů a teroristů usmrčených v boji s bezpečnostními orgány (příloha 6).

¹¹ Tamtéž, Dopis náčelníka správy NZ pro náměstka ministra vnitra, č.j. SNZ – 0017/02-55 ze dne 11. 1. 1955: Zasílání uren na Správu NZ (příloha č. 7). Rozkaz náčelníka správy NZ č. 11/1958 ze dne 28. 8. 1958, čl. 15: Ukládání uren ve věznicích a NPT – změna (příloha č. 8); Archiv bezpečnostních složek, f. A 6/4, inv. j. 802, Rozkaz ministra vnitra č. 36/1960 Sb. z 9. 12. 1960, Směrnice o organizaci služby a provádění výkonu absolutního trestu, s. 5, čl. 26 (příloha č. 9).

¹² NA Praha, f. SSNV, nezpracováno, osobní vězeňský spis Václava Švédy, Protokol o zničení urny pod poř. č. 19, č. j. NZ – 0011/ - 61 ze dne 26. 5. 1961 (příloha č. 10).

lidové armády a zejména v knize Ivo Pejčocha, která obsahuje příběhy popravených vojáků a jeho společné knize s Prokopem Tomkem s příběhy popravených policistů.¹³

Z četných monografií, věnovaných obětem politických procesů 50. let 20. století, je třeba zmínit alespoň knihy Rudolfa Ströbingera a Karla Nešvary, případně také Bořivoje Čelechovského a Miloše Doležala o katolickém faráři P. Josefu Toufarovi, který zemřel na následky mučení při výslechu v roce 1950, a jehož ostatky byly uloženy do společného hrobu na utajovaném pohřebišti. Jan Kalous v publikované studii k případu P. J. Toufara doplnil výsledky šetření o problematiku tohoto pohřebiště na hřbitově v Praze-Žitově. Dále je vhodné připomenout knihy Rastislava Váhaly či dvojice autorů Antonína Benčíka a Karla Richtera o generálu Heliodoru Píkovi, popraveném v roce 1949. Miroslav Krist se navíc zabývá nakládáním s jeho ostatky po vykonané popravě a zpopelnění. V neposlední řadě jde o knihy Miroslava Ivanova, Jiřího Radotínského a Zory Dvořákové, kteří zpracovali tragický příběh JUDr. Milady Horákové, popravené v roce 1950, jejíž urna nebyla nalezena. Článek Ondřeje Hladíka, který pojednává o činnosti a popravě vězeňského dozorce Čenka Petelíka, upozorňuje též na okolnost vydání jeho urny pozůstalým.¹⁴

Za úspěšný pokus o objasnění problematiky pohřbívání vězněných obětí komunismu a vytvoření přehledu zemřelých vězňů v letech 1948 až 1956 lze označit knihu Pavla Palečka, ve které se zabývá likvidací ostatků obětí nacismu a komunismu. Stejný přínos je obsažen v již zmíněné knize Zory Dvořákové, ve které shrnuje výsledky svého výzkumu k zacházení s ostatky popravených obětí komunismu a pátrání po místě uložení urny JUDr. Milady Horákové. Tato kniha obsahuje též přehled popravených s uvedením dohledaných míst uložení jejich ostatků. Systematické zpracování seznamů popravených na území Československa v letech 1918 až 1989 publikoval Otakar Liška. Stejnou pozornost si zasluhuje publikace Františka Bártíka, která obsahuje seznam zemřelých vězňů z pracovních

¹³ Jaroslav POSPÍŠIL, *Nesmiřitelní Hory Hostýnské*, Kroměříž 1991, s. 190. Ladislav JIRÁSEK a kol.: *Zemřeli, aby národ mohl žít*, in: *Pieta – monočíslo časopisu Věrní zůstali*, Praha 1993, s. 5-30; Petr RADOSTA, *Protikomunistický odboj*, Praha 1993, s. 128-145; Markéta ČEKANOVÁ, *S cejchem zákona 231*, Plzeň 2008, s. 48-57, Jan BRET, *22 oprátek*, Praha 1999, Ivo PEJČOCH, *Vojáci na popravišti*, Cheb 2011. Ivo PEJČOCH – Prokop TOMEK, *Policisté na popravišti*, Praha 2013.

¹⁴ Rudolf STRÖBINGER – Karel NEŠVARA, *Stalo se v adventu*, Praha 1991; Bořivoj ČELECHOVSKÝ, *Strana světi prostředky*, Šenov u Ostravy 2001; Miloš DOLEŽAL, *Jako bychom dnes zemřít měli*, Pelhřimov 2012; M. DOLEŽAL *Krok do tmavé noci*, Pelhřimov 2015; Jan KALOUS, *Instruktažní skupina StB v lednu a únoru 1950*, in: *Sešity ÚDV č. 4*, Praha 2001; Rastislav VÁHALA, *Smrt generála*, Praha 1992; Antonín BENČÍK – Karel RICHTER, *Tragický osud generála Heliodora Píky*, Praha 2001; Miroslav KRIST, *Soumrak svědomí*, Plzeň 2009; Miroslav IVANOV, *Justiční vražda aneb smrt Milady Horákové*, Praha 1991; Jiří RADOTÍNSKÝ, *Rozsudek, který otřásl světem*, Praha 1990; Zora Dvořáková, *To byla Milada Horáková – ve fotografiích a dokumentech*, Praha 2009; Ondřej HLADÍK, *Čeněk Petelík – dozorce vězňů a jeho cesta na popraviště*, in: *Historická penologie č. 2/2011*.

táborů v oblastech produkce uranové rudy v letech 1946 až 1986 s uvedením místa pohřbení jejich ostatků.¹⁵

K sestavení abecedních seznamů zemřelých vězňů a popravených osob v rámci realizovaného projektu nebylo možno použít jen dostupnou literaturu a knihy zemřelých, ani zvláštní matriku a osobní spisy odsouzených. Knihy zemřelých, které byly vedeny ve sledovaném období ve všech věznicích a trestních ústavech, se dochovaly pouze ve věznici Praha-Pankrác a trestních ústavech Valdice, Plzeň a Mírov. Pankrácká kniha byla průběžně vedena do roku 1952 a dále obsahovala několik zápisů z roku 1958. Valdická kniha byla vedena průběžně v letech 1857 až 1988. Plzeňská kniha byla vedena rovněž průběžně v letech 1947 až 2010. Mírovská kniha byla vedena ve dvou svazcích z let 1858 až 1903 a 1904 až 1949. Kniha zemřelých zpravidla obsahovala: pořadové číslo, kmenové vězeňské číslo, příjmení a jméno vězně, datum a důvod úmrtí, kdo zajistil pohřeb a případně předání k využití anatomickému ústavu.¹⁶

Určitou naději na získání přesných a chronologicky vedených údajů o popravených, zemřelých osobách ve výkonu vazby a trestu a dětí vězněných žen, dávala „Kniha úmrtí v Ústavu nápravných zařízení (ÚNZ) Praha 14“, kterou jako zvláštní matriku zavedlo MNB, aby tyto údaje z důvodu utajení nebyly sdělovány k zápisu v knize úmrtí příslušnému Obvodnímu národnímu výboru (ONV). Režim vedení této zvláštní matriky byl stanoven náčelníkem SNZ v roce 1953 bez legislativní úpravy, pouze organizačním opatřením v rámci platných služebních předpisů. Zvláštní matrika jako dílčí matrika ONV Praha 14 byla vedena pracovníkem, kterého navrhlo velitelství ÚNZ Praha 14. K archivaci měla být předána Ústřednímu národnímu výboru (ÚNV) Praha nebo MV jako tajný materiál. Zavedení zvláštní matriky jakož i opatření k jejímu vedení a archivaci podpořilo MS a Generální prokuratura (GP). Obdobná matrika byla zřejmě vedena i při ÚNZ Brno, ale ani jedna z uvedených matrik nebyla dohledána přes vynaložené úsilí archivářů v Praze i Brně.¹⁷

Ani osobní vězeňské spisy, ve kterých měly být uloženy příslušné doklady k úmrtí (Léčebný a ohledací list, Doklad o zpopelnění nebo úřední povolení k pohřbení do rodinného hrobu) nebyly spolehlivým zdrojem informací, neboť se

¹⁵ Pavel PALEČEK, *Likvidace ostatků obětí nacismu a komunismu na území Československa*, Brno 2002; Zora DVOŘÁKOVÁ, *Popravení, kam jste se poděli?*, Praha 2013; Otakar LIŠKA a kol., *Vykonané tresty smrti Československo 1918-1989*, Sešity ÚDV č. 2, první vydání, Praha 2000; František BÁRTÍK, *Zemřelé nesvobodné pracovní síly v oblastech produkce uranové rudy*, Příbram 2011.

¹⁶ NA Praha, f. SSNV, nezpracováno, Kniha zemřelých od 26. 10. 1946 do 23. 2. 1958 (Praha-Pankrác). Seznam zemřelých trestanců od roku 1857 do roku 1988 (Valdice), Kniha zemřelých v letech 1947-2010 (Plzeň); Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc, f. Matriční knihy úmrtí, C. k. trestnice Mírov 1858-1903, Mírov – trestnice 1904-1949.

¹⁷ NA Praha, f. MV ČSR/ČR – odbor pro Národní výbory, nezpracováno, Vedení knihy úmrtí v ÚNZ Praha 14, Zápis o poradě konané dne 4. 8. 1953 na ministerstvu vnitra ve věci vedení knihy úmrtí pro ústav nápravného zařízení v Praze 14, k č. j. SNZ 002291/021-1953 ze dne 6. 7. 1953.

nacházely jen výjimečně. Lze se domnívat, že tyto doklady byly odstraňovány z osobních spisů v roce 1968, kdy bylo vězeňství dočasně podrobeno veřejné kritice za způsoby a důsledky zacházení s politickými vězni po roce 1948. V té době byly archivované vězeňské spisy uloženy v Ústředním archivu SNV ČSR se sídlem ve věznici Praha-Ruzyně, který byl osobám mimo resort nedostupný.¹⁸ Určitou naději k identifikaci místa uložení nevydaných ostatků zemřelých vězňů a popravených dávaly pitevní protokoly, do kterých mohly být zakládány kopie hlášení přednosta Ústavu pro soudní lékařství Karlovy university v Praze pro Státní prokuraturu v Praze. Tato hlášení obsahovala oznámení o předání těla zemřelého nebo popraveného Pohřební službě hl. m. Prahy k pohřbení do společného hrobu na hřbitově v Ďáblicích s uvedením čísla rakve.¹⁹ Za tímto účelem byl požádán o spolupráci MUDr. Alexander Pilin, CSc., přednosta Ústavu soudního lékařství a toxikologie VFN v Praze a 1. LF UK. Archivář ústavu pak vyhledával 171 pitevních protokolů zemřelých vězňů a popravených v letech 1948 až 1961, avšak u žádného pitevního protokolu nebylo přiloženo uvedené hlášení nebo pitevní protokoly nebyly vůbec nalezeny.

Náhradním zdrojem informací k vypracování jmenného přehledu s daty narození, úmrtí a údaji o trestné činnosti se stal celorepublikový seznam zemřelých vězňů v letech 1948 až 1968, který byl zpracován na S SNV MV a poskytnut pro potřebu federální vlády.²⁰ Podle tohoto seznamu bylo možno určit i obecnou příčinu úmrtí jednotlivých vězňů (nemoc, úraz, sebevraždu). K získání údajů o způsobu pohřbu a pohřebním místě byly využity kremační knihy a indexy z krematorií v Praze- Strašnicích a Motole, Pardubicích, Nymburku, Semilech, Liberci, Plzni, Brně a Olomouci. Z těchto evidenčních pomůcek bylo možno čerpat i další spolehlivé údaje.

Do roku 1964 obsahovaly kremační knihy následující údaje: pořadové číslo kremace (totožné s číslem urny), příjmení a jméno zemřelého, stav nebo zaměstnání, datum a místo narození, poslední bydliště, datum a místo úmrtí, příčinu úmrtí, datum a hodinu zpopelnění, orgán povolující kremaci včetně data a čísla povolení, kdo převzal urnu, příslušný matriční úřad a poznámku. Po roce 1964 byly uváděny obdobné údaje v tomto pořadí: průběžné kremační číslo, příjmení a jméno zemřelého, datum a místo narození, adresa posledního bydliště, datum a místo úmrtí, jméno a adresa objednavatele pohřbu, datum a hodina zpopelnění, údaje

¹⁸ Tamtéž, f. SSNV, nezpracováno, osobní vězeňský spis Bohuslava Stanislava Jarolímka, Léčebný a ohledací list; Osobní vězeňský spis Květoslava Kyzlíka, Doklad o zpopelnění; Osobní vězeňský spis Václava Rákose; Povolení náčelníka ÚNZ Praha k pohřbu do rodinného hrobu.

¹⁹ Tamtéž, f. Státní prokuratura, nezpracováno, sv. Ústav pro soudní lékařství, Oznámení o vydání těla popraveného Rudolfa Fuksy k pohřbení, č. j. 1208/52 ze dne 20. 8. 1952.

²⁰ NA Praha, f. SSNV, nezpracováno, zpráva č. j. SNV- 0030/431-1968 ze dne 13. 6. 1968: Seznamy zemřelých, přílohy: Seznamy obviněných, zemřelých ve vazbě v době od 1. 1. 1948 do 31. 12. 1956 a od 1. 1. 1957 do 30. 6. 1968, Seznamy odsouzených, zemřelých ve výkonu trestu v době od 1. 1. 1948 do 31. 12. 1956 a od 1. 1. 1957 do 30. 6. 1968. Ukázky seznamů - s. 1.

o povolení kremace, komu byla vydána urna a poznámku. Kremační indexy obsahovaly jména a příjmení zpopelněných osob v abecedním pořádku a poskytovaly časovou orientaci.

Významnými zdroji poznatků byly matriky obvodních úřadů pro Prahu 1, 2, 4 a 6 z let 1950 až 1960, dále matrika Českobratrské církve evangelické v Praze-Nuslích z let 1948 až 1949, matrika Církve československé v Praze-Nuslích z let 1945 až 1949 a kniha zemřelých katolického farního úřadu v Praze-Nuslích z let 1948 až 1949. Díky těmto pramenům bylo možno doplnit údaje o zemřelých politických vězních ve věznicích Praha-Karlovo náměstí a Bartolomějská. Tyto matriky zpravidla obsahovaly příjmení a jméno zemřelé osoby, datum a místo narození, datum, místo a příčinu úmrtí, způsob (pohřeb, kremace) a místo uložení ostatků.

Na základě citovaných archivních pramenů a věcně související použité literatury byly vytvořeny přehledy o uložení ostatků zemřelých osob ve výkonu vazby, politických vězňů a popravených odpůrců totality z věznic v Praze (Pankrác, Ruzyně, Karlovo náměstí, Bartolomějská) a Brně a přehledy o uložení ostatků zemřelých politických vězňů z trestních ústavů Valdice, Plzeň (včetně popraveného gen. H. Píky) a Mírov. Všechny přehledy z let 1948 až 1965 obsahují pořadové číslo položek, příjmení a jména osob v abecedním pořádku, datum narození a úmrtí, příčinu úmrtí (nemoc, sebevražda, úraz), způsob pohřbu (do rakve, příp. přidělené číslo kremace nebo urny), pohřební místo (společný hrob ve zvláštní části občanského hřbitova, vězeňský hřbitov, rodinný hrob a úřední zničení urny). V poznámce se uvádí zkratkou VV – výkon vazby, VTOS – výkon trestu odnětí svobody, AT – absolutní trest (poprava).

Zpracované přehledy nejsou publikovány z důvodu ochrany osobních údajů. Zůstávají pro úřední potřebu ministerstva spravedlnosti, Vězeňské služby ČR a Národního archivu Praha. Prostřednictvím Kabinetu dokumentace a historie VS ČR a IV. oddělení Národního archivu v Praze lze v jednotlivých případech podávat informace o místě uložení ostatků oprávněným žadatelům (rodinným příslušníkům a osobám blízkým).

Výsledek kvantitativní analýzy údajů ze zpracovaných přehledů popravených a zemřelých odsouzených za protikomunistický odpor a odboj a osob ve výkonu vazby v letech 1948–1965 ve vybraných věznicích a trestních ústavech

Základním souborem jsou osoby ve výkonu vazby, odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody za protistátní činnost – političtí vězni (dále jen osoby ve výkonu trestu), kteří zemřeli v letech 1948 až 1965 a odsouzení k absolutnímu trestu – popravení odpůrci komunismu (dále jen osoby popravené) z let 1949 až 1960. Zkoumaný soubor byl vymezen šetřením v rámci věznic Praha (Pankrác, Ruzyně, Karlovo náměstí a Bartolomějská), Brno a trestních ústavů Valdice, Plzeň a Mírov.

Teoretickým a metodologickým východiskem volby zkoumaného souboru bylo respektování zásady presumpce neviny ve výkonu vazby, pojetí protistátní činnosti ve smyslu trestných činů proti republice podle příslušných ustanovení zákona č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky a trestních zákonů č. 86/1950 Sb. a č. 140/1961 Sb.

Metodou zkoumání bylo komparativní použití příslušných dokumentů, uložených v NA Praha ve fondu státní správy z let 1948 až 1965, zejména ve svazcích bývalé S SNV ČSR – knihy zemřelých vězňů Praha-Pankrác, Valdice, Plzeň a vybrané osobní vězeňské spisy. Dále evidenční pomůcky krematorií Praha Strašnice a Motol, Pardubice, Nymburk, Semily, Liberec, Plzeň, Brno a Olomouc. Důležitým zdrojem poznatků byly již citované Seznamy zemřelých z let 1948 až 1968 a rovněž citované seznamy popravených z let 1918 až 1989, které publikoval Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu (ÚDV) Policie ČR.

Podrobnější popis zkoumaného souboru byl proveden tříděním získaných údajů o zemřelých věznicích a popravených osobách podle místa věznění nebo popravy, počtu mužů a žen, obviněných ve výkonu vazby, odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody a popravených (tabulka č. 1).

Celkový počet jednotek základního souboru činí 637 osob (607 mužů a 30 žen), z toho 98 zemřelých osob ve výkonu vazby, 347 zemřelých osob ve výkonu trestu a 192 popravených. Soubor věznic Praha obsahuje celkem 346 osob (321 mužů a 25 žen), z toho 88 osob ve výkonu vazby, 81 osob ve výkonu trestu a 177 osob popravených (176 mužů a 1 žena – JUDr. Milada Horáková). Soubor věznice Brno obsahuje celkem 65 osob (60 mužů a 5 žen), z toho 9 osob ve výkonu vazby, 42 osob ve výkonu trestu a 14 osob popravených. Soubor trestního ústavu Valdice obsahuje celkem 153 osob (mužů), z toho 1 osobu ve výkonu vazby a 152 osob ve výkonu trestu. Soubor trestního ústavu Plzeň obsahuje celkem 35 osob (mužů), z toho 34 osob ve výkonu trestu a 1 osobu popravenou. Soubor trestního ústavu Mírov obsahuje 38 osob (mužů) ve výkonu trestu.

Určení věkového rozpětí zemřelých vězňů a popravených osob spočívalo ve vyhledávání nejmladších a nejstarších podle vybraných věznic a trestních ústavů

a stanovení průměrného věku nejmladších a nejstarších v rámci zkoumaného souboru. (tabulka č. 2 a 3).

Průměrný věk všech zemřelých obviněných byl nejnižší 21 let a 6 měsíců, nejvyšší 71 let a 8 měsíců. Nejmladší byli zjištěni ve věznicích Praha-Pankrác (Martin Maňkoš – 18 let) a Ruzyně (Vojtěch Jožko – 18 let), nejstarší ve věznici Brno (Antonín Kubíček – 81 let). Průměrný věk všech zemřelých odsouzených byl nejnižší 25 let, nejvyšší 74 let a 7 měsíců. Nejmladší byl zjištěn v trestním ústavu Plzeň (Svatopluk Červený – 22 let), nejstarší v trestním ústavu Valdice (Václav Brožák – 83 let). Nejmladší popravený byl zjištěn ve věznici Praha Pankrác (Jaroslav Kysela – 18 let) a nejstarší popravený rovněž v této věznici (Jan Dvořák – 73 let).

Zjištěné důvody úmrtí vězňů byly sumarizovány podle počtu případů z důvodu nemoci, sebevraždy a úrazu ve výkonu vazby, výkonu trestu odnětí svobody v rámci vybraných věznic a trestních ústavů. Sledovány byly i počty případů úmrtí z nezjištěných důvodů (tabulka č. 4).

Z celkového počtu 445 osob ve výkonu vazby a trestu zemřelo z důvodu nemoci 387 osob, sebevraždy 37 osob, úrazu 16 osob a v pěti případech důvod nebyl zjištěn. Nejvyšší počet zemřelých vězňů – 169 osob ve výkonu vazby a trestu, byl zjištěn na území hlavního města Prahy. Ve věznici Praha-Pankrác zemřelo 156 vězňů, z toho 75 osob ve výkonu vazby a 81 osob ve výkonu trestu. Ve věznici Praha-Ruzyně zemřelo 6 osob ve výkonu vazby, ve věznici Praha-Karlovo náměstí 5 osob ve výkonu vazby a ve věznici Praha-Bartolomějská 2 osoby ve výkonu vazby.

Z celkového počtu 98 osob ve výkonu vazby zemřelo z důvodu nemoci 65 osob, sebevraždy 23 osob, úrazu 7 osob a ve 3 případech důvod nebyl zjištěn. Ve věznici Praha-Pankrác z celkového počtu 75 osob ve výkonu vazby zemřelo z důvodu nemoci 55 osob, sebevraždy 15 osob, úrazu (ubití) 3 osoby (Ferdinand Lotrek, plk. Karel Lukas, Oldřich Vodička) a ve 2 případech důvod nebyl zjištěn. Ve věznici Praha-Ruzyně z celkového počtu 6 osob ve výkonu vazby zemřely z důvodu sebevraždy 4 osoby, úrazu (ubití) 1 osoba (Bedřich Wiesner) a v 1 případě důvod nebyl zjištěn. Absenci úmrtí z důvodu nemoci lze vysvětlit převážením nemocných k hospitalizaci do pankrácké vězeňské nemocnice. Ve věznici Praha-Karlovo náměstí z celkového počtu 5 osob ve výkonu vazby zemřely z důvodu nemoci 3 osoby, sebevraždy 1 osoba a úrazu (ubití) 1 osoba (Eduard Polák). Ve věznici Praha-Bartolomějská z celkového počtu 2 osob zemřela z důvodu nemoci 1 osoba a úrazu (ubití) 1 osoba (Hedvika Filípková). V trestním ústavu Valdicích se vyskytl smrtelný úraz (ubití) u 1 osoby ve výkonu vazby (P. Josef Toufar). Smrtelné úrazy osob ve výkonu vazby svědčí o používání brutálního násilí vyšetřovateli při provádění výslechů. Ve věznici Brno z celkového počtu 9 osob ve výkonu vazby zemřelo z důvodu nemoci 6 osob a z důvodu sebevraždy 3 osoby.

Z celkového počtu 347 osob ve výkonu trestu zemřelo z důvodu nemoci 322 osob, sebevraždy 14 osob, úrazu 9 osob a ve 2 případech důvod nebyl zjištěn. Ve věznici Praha-Pankrác z celkového počtu 81 osob ve výkonu trestu zemřelo

z důvodu nemoci 77 osob, sebevraždy 2 osoby a úrazu 2 osoby. Ve věznici Brno z celkového počtu 42 osob ve výkonu trestu zemřeli všichni z důvodu nemoci. V trestním ústavu Valdice z celkového počtu 152 osob ve výkonu trestu zemřelo z důvodu nemoci 142 osob, sebevraždy 4 osoby, úrazu 4 osoby a ve 2 případech důvod nebyl zjištěn. V trestním ústavu Plzeň z celkového počtu 34 osob ve výkonu trestu zemřelo z důvodu nemoci 28 osob, sebevraždy 4 osoby a úrazu 2 osoby. V trestním ústavu Mírov z celkového počtu 38 odsouzených zemřelo z důvodu nemoci 33 osob, sebevraždy 4 osoby a úrazu 1 osoba. Příčiny smrtelných úrazů souvisely zpravidla s pracovním využíváním odsouzených bez náležitých podmínek k dodržování zásad bezpečnosti práce.

Zjištěný způsob uložení ostatků zemřelých vězňů a popravených osob byl sumarizován podle počtu případů použití uren a rakví u obviněných, odsouzených a popravených osob v rámci vybraných věznic a trestních ústavů (tabulka č. 5).

Z celkového počtu 637 zemřelých osob ve výkonu vazby, trestu a popravených osob bylo 394 ostatků pohřbeno v rakvích a 243 uloženo v urnách. Z celkového počtu 98 zemřelých osob ve výkonu vazby bylo 55 ostatků uloženo do rakví a 43 ostatků do uren. Z celkového počtu 347 zemřelých osob ve výkonu trestu bylo 240 ostatků uloženo do rakví a 107 ostatků do uren. Z celkového počtu 192 popravených osob bylo 99 ostatků uloženo do rakví a 93 do uren. Ukládání ostatků zemřelých vězněných osob a popravených bylo prováděno častěji pohřbíváním v rakvi, než po zpopelnění do uren. Problematické skladování uren na centrálním úložišti ve věznici Praha-Pankrác vedlo v roce 1961 k úřednímu zničení jejich většiny.

Ve věznicích Praha-Pankrác, Ruzyně, Karlovo náměstí a Bartolomějská z celkového počtu 169 zemřelých osob ve výkonu vazby a trestu bylo uloženo 96 ostatků do rakví a 73 ostatků do uren. Ve věznici Brno z celkového počtu 51 zemřelých osob ve výkonu vazby a trestu bylo uloženo 29 ostatků do rakví a 22 ostatků do uren. V trestním ústavu Valdice z celkového počtu 153 zemřelých osob ve výkonu vazby a trestu bylo uloženo 135 ostatků do rakví a 18 ostatků do uren. V trestním ústavu Plzeň z celkového počtu 34 zemřelých osob ve výkonu trestu bylo uloženo 17 ostatků do rakví a 17 ostatků do uren. V trestním ústavu Mírov z celkového počtu 38 zemřelých osob ve výkonu trestu bylo uloženo 17 ostatků do rakví a 21 ostatků do uren.

Z celkového počtu 192 popravených osob bylo 99 ostatků uloženo do rakví a 93 do uren. Ve věznici Praha-Pankrác z celkového počtu 177 popravených osob bylo uloženo 99 ostatků do rakví a 78 ostatků do uren. Ve věznici Brno z celkového počtu 14 popravených všechny ostatky byly uloženy do uren. V trestním ústavu Plzeň byl výjimečně 1 popravený (gen. Heliodor Píka) a jeho ostatky byly uloženy do urny.

Zjištěná místa uložení ostatků zemřelých vězňů a popravených osob byla sumarizována podle počtu uren a rakví, úředně pohřbených do společného hrobu,

zpravidla na utajovaném místě a předaných do rodinného hrobu v rámci vybraných věznic a trestních ústavů. Sledovány byly i počty případů nezjištěných míst uložení ostatků a úředně zničených uren (tabulky č. 6 a 7).

Z hlediska místa uložení ostatků z celkového počtu 445 zemřelých osob ve výkonu vazby a trestu bylo uloženo 138 rakví a 16 uren do společného hrobu, 132 rakví a 59 uren předáno do rodinného hrobu. Místo uložení 24 rakví a 34 uren nebylo zjištěno a 42 uren bylo úředně zničeno v roce 1961 vzhledem k jejich problematickému centrálnímu skladování ve věznici Praha-Pankrác. V roce 1965 bylo z této věznice převezeno 39 uren politických vězňů a popravených odpůrců komunismu (10 uren zemřelých na Mírově, 7 uren zemřelých v Jáchymově a Ostrově nad Ohří a 22 uren popravených v Praze) do utajovaného hromadného hrobu (t. č. čestné pohřebiště) na pražském hřbitově v Motole.

Z věznic Praha-Pankrác, Ruzyně, Karlovo náměstí a Bartolomějská z celkového počtu 169 zemřelých osob ve výkonu vazby a trestu bylo 42 rakví uloženo do společného hrobu na utajovaném místě (dnes čestné pohřebiště) pražského hřbitova v Ďáblicích. Dalších 47 rakví a 15 uren bylo předáno do rodinného hrobu, 27 uren bylo zničeno a místo uložení 7 rakví a 31 uren nebylo zjištěno.

Z věznice Brno z celkového počtu 51 zemřelých osob ve výkonu vazby a trestu byla 1 urna (Rudolf Hraško) uložena do společného hrobu na utajovaném místě v sektoru č. 5 brněnského Ústředního hřbitova. Dalších 21 rakví a 18 uren bylo předáno do rodinného hrobu a místo uložení 8 rakví a 3 uren nebylo zjištěno.

Z trestního ústavu Valdice z celkového počtu 152 zemřelých osob ve výkonu vazby a trestu bylo 79 rakví pohřbeno do společných hrobů na místním vězeňském hřbitově, vězeňském oddělení hřbitova ve Vrchlabí a Lesním hřbitově v Hradci Králové (po využití ostatků v Anatomickém ústavu). Rakev s ostatky P. J. Toufara byla uložena do společného hrobu na utajovaném místě pražského hřbitova v Ďáblicích. Tyto ostatky byly exhumovány v roce 2015 a pohřbeny ve farním kostele v Čihošti. Dále 54 rakví bylo předáno do rodinného hrobu a uložení 2 rakví nezjištěno. Dalších 18 ostatků bylo zpopelněno v krematoriích Pardubice, Praha-Strašnice, Nymburk, Semily, Liberec a Náchod. Z toho 3 urny byly uloženy do společného hrobu, 11 uren předáno do rodinného hrobu a 4 urny uloženy v pankrácké věznici a po uplynutí stanovené lhůty úředně zničeny.

Z trestního ústavu Plzeň z celkového počtu 34 osob ve výkonu trestu byly 2 urny uloženy do společného hrobu na rozptylové loučce plzeňského hřbitova, 10 rakví a 15 uren bylo předáno k uložení do rodinného hrobu. Místo uložení 7 rakví nebylo zjištěno.

Z trestního ústavu Mírov z celkového počtu 38 osob ve výkonu trestu bylo 17 rakví uloženo do jednotlivých hrobů na místním vězeňském hřbitově (dnes čestné pohřebiště) a 10 uren, skladovaných ve věznici Praha - Pankrác, bylo uloženo

do společného hrobu na pražském hřbitově v Motole. Dalších 11 uren bylo uloženo v pankrácké věznici a po uplynutí stanovené lhůty úředně zničeno.

Z věznice Praha-Pankrác z celkového počtu 177 popravených osob bylo 93 rakví a 20 uren uloženo do společného hrobu na utajovaném místě pražského hřbitova v Ďáblicích. Dále 6 rakví a 11 uren bylo předáno do rodinného hrobu, 46 uren bylo po uplynutí stanovené lhůty úředně zničeno a místo uložení urny s ostatky JUDr. Milady Horákové nebylo zjištěno.

Z věznice Brno z počtu 14 popravených osob bylo 8 uren uloženo do společného hrobu na utajovaném místě brněnského Ústředního hřbitova, 5 uren bylo předáno do rodinného hrobu. Místo uložení urny s ostatky Petra Křivky nebylo zjištěno, neboť místo krátkodobého uložení této urny na Čestném pohřebišti zaniklo v roce 1970.

Zkoumaný soubor

TABULKA č. 1

Věznice a trestní ústavy	Výkon vazby	Výkon trestu	Absolutní trest	Celkem	Muži	Ženy	Celkem
Pankrác	75	81	177	333	312	21	333
Ruzyně	6	-	-	6	5	1	6
Karlovo nám.	5	-	-	5	4	1	5
Bartolomějská	2	-	-	2	-	2	2
Praha celkem	88	81	177	346	321	25	346
Valdice	1	152	-	153	153	-	153
Mírov	-	38	-	38	38	-	38
Brno	9	42	14	65	60	5	65
Plzeň	-	34	1	35	35	-	35
Celkem	98	347	192	637	607	30	637

Věkově rozpětí vězňů

TABULKA č. 2

Věznice a trestní ústavy	Výkon vazby			pořadí	Výkon trestu			pořadí
	nejmladší	nejstarší	rozdíl		nejmladší	nejstarší	rozdíl	
Pankrác	18	75	57	1	25	76	51	2
Ruzyně	18	56	38	3	-	-	-	-
Karlovo nám.	27	7	43	2	-	-	-	-
Bartolomějská	20	49	29	4	-	-	-	-
Praha Ø	21	62,5	41,7	2	25	76	51	2
Valdice	-	-	-	-	23	83	60	1
Mírov	-	-	-	-	29	68	39	4
Brno	22	81	59	1	26	75	49	3
Plzeň	-	-	-	-	22	71	49	3
Ø rozdíl	21,5	71,7	50,3		25	74,6	49,6	

Věkově rozpětí popravených

TABULKA č. 3

Věznice	nejmladší	nejstarší	rozdíl	pořadí
Pankrác	18 let	73 let	55 let	1
Brno	20 let	54 let	34 let	2

Důvody úmrtí vězňů

TABULKA č. 4

Věznice a trestní ústavy	Výkon vazby					Výkon trestu					Celkové počty
	nemoc	sebevr.	úraz	nezjiš.	celkem	nemoc	sebevr.	úraz	nezjiš.	celkem	
Pankrác	55	15	3	2	75	77	2	2	-	81	156
Ruzyně	-	4	1	1	6	-	-	-	-	-	6
Karlovo n.	3	1	1	-	5	-	-	-	-	-	5
Bartolomějská	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	2
Praha	59	20	6	3	88	77	2	2	-	81	169
Valdice	-	-	1	-	1	142	4	4	2	152	153
Mírov	-	-	-	-	-	33	4	1	-	38	38
Brno	6	3	-	-	9	42	-	-	-	42	51
Plzeň	-	-	-	-	-	28	4	2	-	34	34
Celkem	65	23	7	3	98	322	14	9	2	347	445

Způsob uložení ostatků

TABULKA č. 5

Věznice a trestní ústavy	Výkon vazby		Výkon trestu		Celkem	Absolutní trest		Celkem	Celkem ostatků
	urna	rakev	urna	rakev		urna	rakev		
Pankrác	35	40	31	50	156	78	99	177	333
Ruzyně	4	2	-	-	6	-	-	-	6
Karlovo nám.	1	4	-	-	5	-	-	-	5
Bartolomějská	2	-	-	-	2	-	-	-	2
Praha	42	46	31	50	169	78	99	177	346
Valdice	-	1	17	135	153	-	-	-	153
Mírov	-	-	21	17	38	-	-	-	38
Brno	1	8	21	21	51	14	-	14	65
Plzeň	-	-	17	17	34	1	-	1	35
Celkem	43	55	107	240	445	93	99	192	637

Místa uložení ostatků

TABULKA č. 6

Věznice a trestní ústavy	Urny					Rakve			
	rodinný hrob	společný hrob	urna zničena	nezjištěno	celkem	rodinný hrob	společný hrob	nezjištěno	celkem
Pankrác	12	-	27	27	66	41	42	7	90
Ruzyně	3	-	-	1	4	2	-	-	2
Karlovo n.	-	-	-	1	1	4	-	-	4
Bartolomějská	-	-	-	2	2	-	-	-	-
Praha	15	-	27	31	73	47	42	7	96
Valdice	11	3	4	-	18	54	79	2	135
Mírov	-	10	11	-	21	-	17	-	17
Brno	18	1	-	3	22	21	-	8	29
Plzeň	15	2	-	-	17	10	-	7	17
Celkem	59	16	42	34	151	132	138	24	294

Místa uložení ostatků poravených

TABULKA č. 7

Věznice a trestní ústavy	Urny					Rakve			
	rodinný hrob	společný hrob	urna zničena	nezjiš.	celkem	rodinný hrob	společný hrob	nezjiš.	celkem
Pankrác	11	20	46	1	78	6	93	-	99
Brno	5	8	-	1	14	-	-	-	-
Plzeň	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Celkem	16	29	46	2	93	6	93	-	99

Závěr

K plnění hlavního cíle bylo ve zpracovaných přehledech soustředěno celkem 445 jmen zemřelých osob ve výkonu vazby, politických vězňů (dále jen vězněných osob) a 192 jmen popravených odpůrců totality (dále jen popravených osob) v letech 1948-1965 ve věznicích Praha-Pankrác, Ruzyně, Karlovo náměstí, Bartolomějská a Brno a v trestních ústavech Valdice, Plzeň a Mírov.

Z celkového počtu 445 jmen vězněných osob bylo v 345 případech (77,5%) identifikováno místo uložení ostatků, v 58 případech (13,0%) místo nezjištěno a ve 42 případech (9,4%) zjištěno úřední zničení urny.

Z celkového počtu 192 jmen popravených osob bylo identifikováno místo uložení ostatků ve 144 případech (75,0%), ve 2 případech (1,0%) místo nezjištěno a ve 46 případech (23,9%) zjištěno úřední zničení urny.

Z celkového počtu 169 jmen vězněných osob v přehledu věznic v **Praze** bylo identifikováno místo uložení ostatků ve 104 případech (61,5%), ve 38 případech (22,5%) místo nezjištěno a ve 27 případech (15,9%) zjištěno úřední zničení urny. Z celkového počtu 177 jmen popravených osob v přehledu věznice Praha-Pankrác bylo ve 130 případech (73,4%) identifikováno místo uložení ostatků, v 1 případě (0,6%) místo uložení ostatků nezjištěno (JUDr. Milada Horáková) a ve 46 případech (25,9%) zjištěno úřední zničení urny.

Z celkového počtu 65 jmen vězněných osob v přehledu věznice **Brno** bylo identifikováno místo uložení ostatků ve 40 případech (78,4%) a v 11 případech (21,5%) místo nezjištěno. Z celkového počtu 14 jmen popravených osob v přehledu věznice Brno bylo identifikováno místo uložení ostatků ve 13 případech (92,8%) a v 1 případě (7,1%) místo uložení ostatků nezjištěno.

Z celkového počtu 153 jmen vězněných osob v přehledu trestního ústavu **Valdice** bylo identifikováno místo uložení ostatků ve 147 případech, včetně 1 osoby (P. Josef Toufar) ve výkonu vyšetřovací vazby StB (96,0%), ve 2 případech (1,3%) místo uložení ostatků nezjištěno a ve 4 případech (2,6%) zjištěno úřední zničení urny.

V přehledu trestního ústavu **Plzeň** bylo identifikováno z celkového počtu 34 jmen vězněných osob místo uložení ostatků ve 27 případech (79,4%), v 7 případech (20,5%) místo uložení ostatků nezjištěno. V případě popraveného gen. Heliodora Píky bylo zjištěno pravděpodobné místo uložení zpopelněných ostatků do společného hrobu.

Z celkového počtu 38 jmen vězněných osob v přehledu trestního ústavu **Mírov** bylo identifikováno místo uložení ostatků ve 27 případech (71,0%) a v 11 případech (28,9%) zjištěno úřední zničení urny.

Podle podílu identifikovaných míst uložení ostatků vězňů na celkovém počtu zemřelých vězňů ve sledovaných věznicích a trestních ústavech lze sestavit následující pořadí: 1. Valdice, 2. Plzeň, 3. Brno, 4. Mírov, 5. Praha.

Nejúspěšnější dohledávání míst uložení ostatků zemřelých vězňů z Trestního ústavu Valdice bylo dosažené čerpáním potřebných údajů z knihy zemřelých a křmačních knih. Místa uložení ostatků zemřelých vězňů v Trestním ústavu Plzeň-Bory byla zjištěna především z křmačních a hřbitovních knih, částečně z knihy zemřelých a z osobních spisů odsouzených. Uložení ostatků zemřelých vězňů ve Věznici Brno bylo zjištěno v křmačních a hřbitovních knihách a částečně v evidenci vydaných uren (popelnic). Uložení ostatků zemřelých vězňů na Mírově bylo zjištěno v křmační knize, úředním hlášení o pohřbívání vězňů na Mírově v letech 1945 až 1955 a v seznamu uren, předaných z pankrácké věznice do společného hrobu v Praze-Motole v roce 1965.

Nejméně úspěšné bylo dohledávání míst uložení ostatků zemřelých vězňů v pražských věznicích, zejména v pankrácké věznici. Křmační knihy byly využitelné jen částečně, neboť dohledávání míst uložení ostatků vězňů naráželo na nedostatek informací o převzetí a pohřbení jednotlivých uren a rovněž počet úředně zničených uren byl nejvyšší. Dochovaná kniha zemřelých nebyla řádně vedena a potřebné údaje byly zjišťovány v matrikách příslušných pražských městských částí a farních úřadů.

Podle podílu identifikovaných míst uložení ostatků popravených odpůrců komunismu na jejich celkovém počtu ve sledovaných věznicích lze sestavit následující pořadí: 1. Plzeň, 2. Brno, 3. Praha-Pankrác. Nejméně příznivý výsledek v případě věznice Praha-Pankrác vyplývá ze značného počtu úředně zničených uren odpůrců komunismu, kteří byli považováni Státním soudem za nejvíce nebezpečné.

Plněním dílčích cílů bylo sledováno:

1. Objasnění postupu podle platných předpisů v případech úmrtí vězňů v jednotlivých věznicích.
2. Určení hřbitovů v místě dislokace jednotlivých věznic a trestních ústavů, které byly využívány k ukládání nevydaných ostatků vězněných a popravených osob a zjištění stavu pohřebních míst.
3. Určení krematorií, která byla využívána ke zpopelňování nevydaných ostatků vězněných a popravených osob a způsobu nakládání s jejich urnami.

Ad 1/

V letech 1948 až 1952 bylo pohřbívání zemřelých osob upraveno dosud platným rakouským říšským zdravotním zákonem č. 68/1870 ř. z., jenž se týče organizace veřejné služby zdravotní. Tento zákon byl zrušen zákonem č. 4/1952 Sb., o hygienické a protiepidemické péči, který se pohřebnictvím přímo nezabýval, ale zmocnil ministra zdravotnictví, který vydal nařízení č. 8/1955 Sb., o pohřebnictví s účinností od 5. března 1955.²¹

²¹ Pavel VETEŠNÍK – Eva STRÁNSKÁ – Jaroslav ŠEJVL, *Zákon o pohřebnictví*, Praha 2015, s. XII–XIV.

Úkony spojené s pohřbíváním vězňů prováděl v letech 1948 až 1952 Sbor vězeňské stráže (SVS), jehož činnost byla nově upravena zákonem č. 321/1948 Sb., o Sboru uniformované vězeňské stráže, a to podle vzoru Sboru národní bezpečnosti (SNB). V případě úmrtí vězněné osoby bylo povinností velitele vězeňského zařízení (soudní věznice, trestního ústavu nebo pracovního tábora) informovat prokurátora. Dále měl vyrozumět zákonného zástupce, manželku nebo manžela (družku nebo druha), nebo nejbližšího příbuzného a vyzvat je, aby neprodleně oznámili, zda chtějí zařídit pohřeb na vlastní náklady. Pokud tak neučinili, měl velitel vězeňského zařízení zajistit uložení zemřelého vězně na nejbližším hřbitově do neoznačeného hrobu nebo jeho kremaci.²²

V letech 1953 až 1954 byl zemřelý obviněný ve výkonu vazby nebo odsouzený ve výkonu trestu vydán k pohřbení rodině jen na zvláštní povolení SNZ MV a v letech 1955 až 1960 vydávali takové povolení příslušní náčelníci krajských správ MV. V letech 1961 až 1965 rozhodoval o vydání těla zemřelého vězně příbuzným příslušný náčelník nápravného zařízení MV. Na základě zákona č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody byl vydán Řád výkonu trestu odnětí svobody, který již vydání těla zemřelého vězně příbuzným nepodmiňoval rozhodnutím služebního funkcionáře SNV. Pouze v případech, kdy rodina nebo příbuzní nepřevzali tělo zemřelého vězně, měl náčelník věznice nebo nápravně výchovného ústavu (NVÚ) zajistit pohřeb žehem podle obecně platných předpisů. Tento princip byl uplatňován až do roku 1989.²³

Ad 2/

Utajované **hromadné pohřebiště v Praze-Ďáblicích** bylo využíváno od roku 1943 k ukládání ostatků zemřelých, jejichž totožnost nebyla zjištěna nebo bez rodinného zázemí. Dále tělesné ostatky po využití k patologickým a anatomickým účelům a ostatky zemřelých dětí při porodech a potratech. V letech 1939 až 1945 zde byli pohřbíváni i odpůrci nacismu, po roce 1945 popravení nebo věznění nacističtí zločinci a kolaboranti. V ojedinělých případech také němečtí obyvatelé Prahy, kteří zemřeli během internace v pankrácké věznici. V letech 1948 až 1961 byli na tomto místě pohřbíváni také popravení a vězni, kteří zemřeli ve výkonu trestu odnětí svobody, popř. vazby, zejména odsouzení za protistátní činnost (protikomunistický odpor a odboj).²⁴ Ve sledovaném období zde bylo uloženo **142** obětí komunismu, z toho **95** popravených osob, **43** zemřelých osob ve výkonu trestu a **4** zemřelé osoby ve výkonu vazby z věznic Praha-Pankrác

²² A. KÝR, *Způsoby zacházení s vězni v ČSR v letech 1945–1955*, Opava 2002, s. 65–66.

²³ Tamtéž.

²⁴ Jan KALOUS, *Instruktažní skupina StB v lednu a únoru 1950*, Sešity ÚDV č. 4, Praha 2001, s. 71.

a Ruzyně.²⁵ Také zde byly pohřbívány děti vězňů žen, které zemřely krátce po porodu v pankrácké věznici.

Čestné pohřebiště politických vězňů na hřbitově v Praze Žabovřesky (foto: KDH)

V roce 1968 byl úmyslně založen požár v kanceláři hřbitova, při kterém shořela veškerá dokumentace (hřbitovní a polohové knihy), umožňující identifikaci pohřbených osob na základě čísla hromadného hrobu – tzv. šachty a čísla rakve. Údajně bylo naplněno 70 šachet, z nichž každá o rozměrech 5 m délky, 2 m šířky a 2,5 m hloubky, pojmul až 40 rakví ve 4 vrstvách, které byly prokládány prkny a zasypávány hlínou s vápnem. Do těchto šachet nebyly pohřbívány pouze popravené osoby a zemřelí vězni, ale nadále ostatky některých zemřelých z pražských nemocnic a lidská těla či jejich zbytky z anatomického nebo patologického ústavu.

²⁵ KDH, Výsledky průzkumu k určení popravených a zemřelých odsouzených za protikomunistický odpor a odboj a osob ve výkonu vazby, pohřbených do společných hrobů v Praze-Žabovřesky v letech 1948–1961 ze dne 12. 12. 2015.

Za těchto podmínek mohly být v jedné rakvi pozůstatky až 24 zemřelých a jedna šachta mohla obsahovat 200 i více ostatků zemřelých. Z toho vyplývá, že na utajovaném místě bylo pohřbeno nejméně 14 000 zemřelých či částí jejich těl včetně popravených osob, zemřelých vězňů, popř. vyšetřovanců, ubitých při výslechu příslušníky StB. V případě exhumace ostatků P. Josefa Toufara, který utrpěl smrtelné zranění při výslechu, byly vodítkem právě údaje z polohové knihy založené ve vyšetřovacím spisu. Jeho ostatky byly v roce 2014 důstojně uloženy ve farním kostele v Číhošti.²⁶

Společné pohřebiště politických vězňů na hřbitově v Praze Motole (foto: KDH)

Na ďáblickém hřbitově bylo v roce 1992 péčí Sdružení bývalých politických vězňů zřízeno čestné pohřebiště, avšak náhrobky pohřbených jsou jen symbolické, neboť připomínají i jména osob, které byly pohřbeny na jiných místech.

²⁶ J. KALOUS, citované dílo, s. 72; Markéta DEVÁTÁ – Oldřich TŮMA – Barbora ČERMÁKOVÁ – Michaela TUČKOVÁ – David WEBER, *Pamětní místa na komunistický režim v České republice*, Praha 2021, s. 827–827.

Dne 1. července 2017 bylo čestné pohřebiště prohlášeno za národní kulturní památku. Tato skutečnost by měla přispět k výraznému zlepšení jeho dosavadní úpravy včetně nových informací.

Do neoznačeného hrobu na hřbitově v Praze-Motole bylo v roce 1965 přemístěno 78 uren z centrálního depozitu v pankrácké věznici. Tyto urny byly uloženy na místě společného pohřebiště občanů z Prahy a okolí.

Z krematoria Praha-Strašnice pocházelo 24 uren popravených osob za protistátní činnost v letech 1949 až 1952, z nichž 3 urny (Václav Junek, Alois Lacina, Karel Máša) byly vyjmuty v roce 1970 a předány k uložení do rodinných hrobů.

Čestné pohřebiště politických vězňů na hřbitově v Praze Motole (foto: KDH)

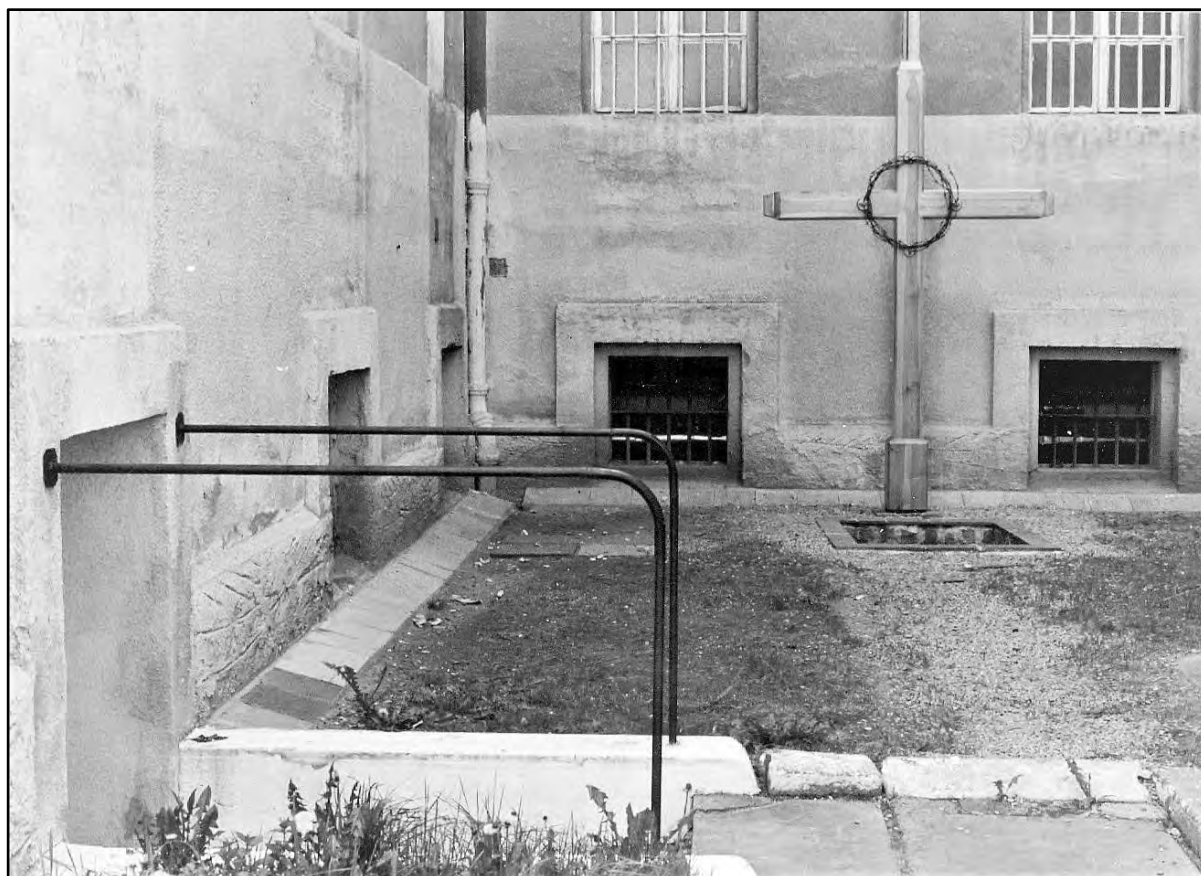
Z krematoria Praha-Motol pocházelo 20 uren popravených osob za kriminální trestné činy v letech 1962 až 1964.

Z krematoria v Karlových Varech pocházelo 7 uren politických vězňů a 4 urny kriminálních vězňů z pracovních táborů Jáchymov a Ostrov nad Ohří.

Z krematoria v Brně pocházely 2 urny s ostatky mužů (Eugen Ehrenfeld, Josef Bizek) a 3 urny žen (Frída – Olga Ehrenfeldová, Katarína Ehrenfeldová, Marie Rosmanová – Rozmaňová – Rozmaňáková) zastřelených Pohraniční stráží v roce

1952 v Bratislavě. Dále 2 urny s ostatky mužů (Vladimír Nejedlák, Jaroslav Zborovský), kteří byli zastřeleni příslušníky StB v roce 1953 v Čejči a 1 urna bez identifikace.

Z krematoria v Olomouci pocházelo 10 urn s ostatky politických vězňů, 4 urny s ostatky kriminálních a retribučních vězňů, kteří zemřeli v letech 1956 až 1960 na Mírově a 1 urna bez identifikace.

Pietní úprava bývalého popraviště v pankrácké věznici (foto: KDH)

Na základě dalších seznamů z pankrácké věznice z let 1966 a 1973 bylo do společného pohřebiště uloženo ještě 29 urn, z nichž 22 obsahovalo ostatky popravených kriminálních pachatelů a 7 urn nebylo identifikováno.²⁷

²⁷Archiv Krematoria Praha-Motol, složka Rozhodnutí soudu, Seznam urn předaných do společného hrobu v Motole, č.j.: NZ 013217/01-1965 ze dne 5. 5. 1965; Archiv Krematoria Brno, f. Kremační knihy, kremační kniha z let 1952–1953, poř. č.: 13375 – Ehrenfeld, 14258 – Bizek, 13377 – Ehrenfeldová F./O., 13376 – Ehrenfeldová K., 13378 – Rosmanová, 13755 – Nejedlák, 13754 – Zborovský. P. RADOSTA, citované dílo, s. 147,150 – uvádí „Rozmaňáková“; Miroslav KASÁČEK a kol., *Projekt Hranice*, Brno 2019, s. 12, 15 – uvádí „Rozmaňová“.

Na místě společného hrobu bylo v roce 2000 zřízeno péčí Konfederace politických vězňů čestné pohřebiště. Při jeho úpravách na „Památník obětem komunismu“ zde byly instalovány v roce 2012 dvě kamenné desky se jmény 38 popravených a vězněných odpůrců komunismu. V roce 2001 přibyla urna bývalé politické vězeňkyně Vlasty Charvátové, která chtěla být pohřbena vedle svého popraveného manžela.²⁸

K uctění památky zastřelených mužů a žen z Bratislavy připravil Kabinet dokumentace a historie VS ČR návrh na zřízení pamětní desky, který byl dne 20. října 2021 zaslán řediteli Správy pražských hřbitovů k projednání s pracovníky památkové péče a realizaci.

Určitým specifickým pohřebním místem se jeví **pankrácké popravistiště z let 1947 až 1954**, odkud vedou schody do bývalé márnice v suterénu vězeňské nemocnice. S největší pravděpodobností tam byly skladovány i nevydané urny vězňů a popravených. V prostoru popravistiště pak mohly být urny snadno ničeny vysypáním popela do připravené jámy.

Kabinet dokumentace a historie VS ČR proto doporučuje archeologický průzkum, který by tento důvodný předpoklad ověřil. V případě pozitivního výsledku bude prokazatelně doloženo další vězeňské společné pohřebiště v Praze z období totality.

V sektoru 5 Ústředního hřbitova v Brně byly tajně pohřbívány nevydané ostatky popravených a zemřelých vězňů ve výkonu trestu odnětí svobody nebo vazby z věznice Brno na Cejlu a později Bohunic. Z celkového počtu 100 popravených v letech 1945 až 1952, bylo 84 osob odsouzeno Mimořádným lidovým soudem v Brně za nacistické zločiny a kolaboraci, 2 osoby odsouzené Krajským soudem v Brně za kriminální trestné činy a 14 osob odsouzených senátem Státního soudu Praha za protikomunistický odpor a odboj. Ze 14 zpopelněných ostatků popravených odpůrců komunismu bylo uloženo do společného hrobu 8 urn. Z celkového počtu 51 odsouzených za protistátní činnost a osob ve vyšetřovací vazbě byla do společného hrobu uložena 1 urna.

V roce 1951 bylo 24 urn uloženo v urnovém háji brněnského krematoria do společného hrobu na blíže neurčeném místě. Jednalo se o zpopelněné ostatky odpůrců komunismu, popravených v Brně (8 osob), Jihlavě (8 osob), Uherském Hradišti (5 osob), Olomouci (1 osoba – Václav Očenášek), Bratislavě (1 osoba – Samuel Josef Bibza) a 1 zatčeného (Ladislav Malý), který zemřel na následky střelného zranění v nemocnici v Jihlavě.²⁹

²⁸ M. DEVÁTÁ – O. TŮMA – B. ČERMÁKOVÁ – M. TUČKOVÁ – D. WEBER, citované dílo, s. 768–769.

²⁹ Archiv Krematoria Brno, Seznam popelnic, uložených dnešního dne do společného hrobu /do země/ na určitém místě v urnovém háji krematoria m. Brna, k. p., dne 24. 11. 1951.

*Utajované pohřebiště politických vězňů v sektoru 5 Ústředního hřbitova v Brně
(foto: KDH)*

V průběhu roku 1968 bylo údajně vyjmuto ze společného hrobu v urnovém háji 17 uren k předání pozůstalým, z nichž lze potvrdit převzetí urny Antonína Daňka, Karla Daňka, Františka Dvořáka, Jana Křížana a Rudolfa Pohla. Dále bylo vyjmuto a předáno rodinám též 5 uren popravených osob v Jihlavě. Urna Drahoslava Němce byla uložena na hřbitově v Rokytnici nad Rokytnou, urna Františka Kopulekého na hřbitově v Horním Újezdu u Třebíče, urna P. Antonína Škrdly na hřbitově v Chlumu u Třebíče, urna P. Václava Drboly na hřbitově ve Starovičkách a urna P. Františka Pařila na hřbitově v Heřmanově. Urna Petra Křivky uložená

na čestném pohřebišti Ústředního hřbitova v Brně byla v roce 1970 odstraněna poté, co bylo pohřební místo zrušeno.³⁰

Pomník k uctění památky obětí III. odboje v urnovém háji Ústředního hřbitova v Brně (foto: KDH)

V roce 2002 byl v urnovém háji odhalen pomník k uctění památky popravených odpůrců komunismu s uvedením jejich jmen.³¹ Pietní úprava společného pohřebiště v sektoru 5 byla provedena se zřetelem na pohřbené děti a netýká se obětí totality. K odstranění tohoto nedostatku probíhá nadějně jednání zástupců občanského sdružení Paměť s představiteli brněnského magistrátu a vedením Ústředního hřbitova.

Vězeňský hřbitov ve Valdicích vznikl v roce 1858 v těsné blízkosti trestního ústavu Kartouzy. Byl rozdělen na část katolickou, evangelickou a židovskou podle náboženského vyznání pohřbívaných trestanců. Do roku 1928 zde byli pohřbíváni všichni, kteří zemřeli v průběhu výkonu trestu žaláře, o jejichž ostatky rodina neprojevila zájem. Jednalo se o odsouzené za závažnou kriminální činnost, ke kterým od roku 1945 přibyli zemřelí retribuční vězni a po roce 1948 také protistátní vězni.

³⁰ Luděk NAVARA – Miroslav KASÁČEK, *Musím jít odvážně vpřed*, Brno – Praha 2019, s. 174–175.

³¹ M. DEVÁTÁ – O. TŮMA – B. ČERMÁKOVÁ – M. TUČKOVÁ – D. WEBER, citované dílo, s. 74 – 75.

Bývalý vězeňský hřbitov Trestního ústavu Valdice (foto: KDH)

Z celkového počtu 153 odsouzených za protistátní činnost bylo po roce 1948 na vězeňském hřbitově pohřbeno 79 rakví s ostatky odpůrců komunismu. Mezi pohřbenými byl i Doc. Dr. Ing. Miloš Horna, náměstek vrchního ředitele Národní banky Československé a P. Vojtěch Basovník, katolický kněz řádu salesiánů, jehož ostatky byly v roce 1969 exhumovány k důstojnému uložení na hřbitově v Polešovicích.³² Na přelomu let 1949 a 1950 bylo v trestním ústavu Valdice zřízeno přísně utajované vazební oddělení StB k vyšetřování představitelů církví a řeholních řádů, jehož obětí se stal P. Josef Toufar, farář z Číhoště.

Po roce 1961 byl vězeňský hřbitov zrušen a v 70. letech předán k využití zemědělskému družstvu za náhradní pozemek k výstavbě bytových jednotek pro příslušníky útvaru SNV Valdice.³³ V současné době je pozemek bývalého vězeňského hřbitova využíván k soukromému zemědělskému hospodaření a žádná pietní připomínka pohřbených politických vězňů zde neexistuje.

³² Archiv salesiánské provincie Praha, f. Členové řádu, sv. P. Vojtěch Basovník, Pohřební parte ze dne 1. 4. 1969.

³³ Státní okresní archiv Jičín, f. MNV Valdice, nezpracováno, kart. 14, dopis okresního hygienika v Jičíně náčelníkovi Ú SNV Valdice ze 6. 3. 1979.

Protože pod obdělávanou plochou se nacházejí autentické jednotlivé hroby, které lze určit podle dochované podrobné mapy a knihy zemřelých a zaměřit georadarem, doporučuje Kabinet dokumentace a historie VS ČR hledat řešení k připomenutí zaniklého hřbitova a pohřbených politických vězňů v rámci platné legislativy, která upravuje zřizování kulturních památek místního významu.

Původní úprava vězeňského hřbitova Trestního ústavu Mírov (foto: KDH)

Také v místě dislokace trestního ústavu Mírov vznikl v roce 1857 vězeňský hřbitov. Obdobně jako ve Valdicích sloužil k pohřbívání zemřelých trestanců ve výkonu trestu žaláře a po roce 1918 byl využíván k umísťování nemocných trestanců, kteří zde často umírali.

V letech 1938 až 1945 spadal trestní ústav pod německou říšskou vězeňskou správu. V té době se zvýšila úmrtnost vězňů, zejména s tuberkulózou, proto musel být hřbitov rozšířen. Po roce 1945 zde byli pohřbíváni nejen kriminální, ale také retribuční vězni a později 17 protistátních vězňů.

Pohřbívání skončilo v roce 1955 a od té doby byli zemřelí vězni zpopelňováni v krematoriu v Olomouci.³⁴ Urny politických vězňů byly zasílány k uložení do pankrácké věznice a po 5 letech (od roku 1960 po uplynutí 1 roku) většinou úředně zničeny. Jen 10 urn se zachovalo a bylo v roce 1965 přemístěno k uložení na hřbitově v Praze-Motole. Jednotlivé vězeňské hroby na Mírově byly až do roku 1966 označeny tabulkou s číslem. V rámci nové pietní úpravy pohřebiště k uctění památky obětí německého nacismu došlo k soustředění ostatků do společného hrobu. Autentická podoba vězeňského hřbitova proto již neexistuje. V roce 2005 byli na informační tabuli připomenuti i pohřbení protistátní vězni – odpůrci komunismu, ale jejich jména chybí.³⁵

Současná úprava bývalého vězeňského hřbitova na Mírově (foto: KDH)

K doplnění jmen na pamětní desce Kabinet dokumentace a historie nabídne zpracovaný přehled Městskému úřadu na Mírově, který je správcem čestného pohřebiště.

³⁴ NA Praha, f. SSNV, sv. Mírov, nezpracováno, Sdělení na telefonický dotaz ohledně zemřelých odsouzených u Nápravně výchovného ústavu MV Mírov, č.j. SNV – 5313 – 80/66 ze dne 24. 10. 1966.

³⁵ Václav KŘUPKA – Zdenek TRUNDA – Marek WILHELM, *Hrad Mírov od založení po současnost*, Mírov 2008, s. 58; M. DEVÁTÁ – O. TŮMA – B. ČERMÁKOVÁ – M. TUČKOVÁ – D. WEBER, citované dílo, s. 486.

Trestní ústav Plzeň měl od svého založení v roce 1878 postupně dva vězeňské hřbitovy. Po zrušení starého ústavního hřbitova v roce 1896 byl nedaleko od něho založen nový vězeňský hřbitov, kde se pochovávalo pouze do roku 1924.

Rozptylová loučka na Ústředním hřbitově v Plzni (foto: KDH)

Od roku 1925 se pohřbívalo na centrálním plzeňském hřbitově U sv. Václava (dnes Ústřední hřbitov Plzeň). Nový vězeňský hřbitov byl oficiálně zrušen v roce 1930 a nyní se na jeho místě nachází vzrostlý les.³⁶

K úřednímu pohřbení zpopelněných zemřelých vězňů byla využívána na Ústředním hřbitově v Plzni rozptylová loučka, která plnila funkci společného

³⁶ Lukáš PALEČEK, *Věznice borská*, Plzeň 2017, s. 145–149.

pohřebiště. V letech 1948 až 1965 zde byly tímto způsobem uloženy ostatky 2 politických vězňů a popraveného gen. Heliadora Píky. Jeho tělo bylo z důvodu prozrazení dodáno do krematoria z Anatomického ústavu v Plzni až v roce 1957, a to pod jiným jménem. K uctění jeho památky byl na Ústředním hřbitově v Plzni zřízen čestný hrob.³⁷

Pomník k uctění památky gen. H. Píky na Ústředním hřbitově v Plzni(foto: KDH)

³⁷ Miroslav KRIST, *Soumrak svědomí*, Plzeň 2009, s. 73, 80; L. PALEČEK, citované dílo, s. 98; M. DEVÁTÁ – O. TŮMA – B. ČERMÁKOVÁ – M. TUČKOVÁ – D. WEBER, citované dílo, s. 582; NA Praha, f. SSNV, nezpracováno, osobní spis popraveného Heliadora Píky, záznam pořizený velitelem oddílu SVS Plzeň ze dne 13. 6. 1949, č. j.: 3836/49.

Ad 3/

Krematoria, která byla využívána ke zpopelňování ostatků popravených osob a zemřelých vězňů v letech 1948 až 1965 se zpravidla nacházela v místě dislokace krajských věznic.

Na území hlavního města Prahy bylo prováděno zpopelňování popravených osob a vězňů do roku 1954 v krematoriu **Strašnice**, a poté v krematoriu **Motol**. Ve sledovaném období zde bylo zpopelněno 42 osob ve výkonu vazby, 31 politických vězňů a 78 popravených odpůrců komunismu.³⁸

Věznice v Brně na Cejlu a později v novém objektu v Bohunicích využívala brněnské krematorium, které se nachází v těsném sousedství Ústředního hřbitova **v Brně**. Ve sledovaném období zde byla zpopelněna 1 osoba ve výkonu vazby, 21 politických vězňů a 14 popravených odpůrců komunismu.³⁹

Z trestního ústavu Valdice byli předáváni někteří zemřelí vězni ke zpopelnění do krematorií **v Pardubicích, Nymburku, Semilech, Liberci** a Praze-Strašnicích. Ve sledovaném období byla zpopelněna 1 osoba ve výkonu vazby (P. Josef Toufar) a 17 politických vězňů.⁴⁰

Trestní ústav Mírov využíval ke zpopelnění zemřelých vězňů krematorium v Olomouci. Ve sledovaném období tam bylo zpopelněno 21 politických vězňů.⁴¹

Z trestního ústavu Plzeň byli zemřelí vězni zpopelňováni v krematoriu Ústředního hřbitova **v Plzni**. Ve sledovaném období tam bylo zpopelněno celkem 17 politických vězňů a 1 popravený.⁴²

Vydávání urn popravených osob, zejména na základě rozsudku Státního soudu v Praze povolovala Státní prokuratura a později Generální prokuratura jen výjimečně. Pozůstalí rodinní příslušníci mohli o vydání urny požádat jen prostřednictvím pohřebního ústavu. Vydaná urna musela být uložena do rodinného hrobu bez obřadu nebo účasti dalších osob a jméno popraveného nesmělo být zveřejněno na náhrobku. Obdobně bylo postupováno při úmrtí osob ve výkonu trestu za protistátní činnost, popř. při úmrtí osob ve vyšetřovací vazbě StB.

Mezi nevydanými urnami popravených a vězňů z Brna se vyskytovaly i urny osob, zastřelených příslušníky Pohraniční stráže a StB v letech 1952 a 1953,

³⁸ Aleš KÝR – Alena KAFKOVÁ – Lena FÁBRYOVÁ, *Z minulosti do přítomnosti pankrácké věznice (1889–2009)*, Praha 2009, s. 109. Archiv Krematoria Praha-Strašnice, f. Kremační knihy, kremační knihy z let 1948–1954. Archiv Krematoria Praha-Motol, f. Kremační knihy, kremační knihy z let 1954–1965.

³⁹ M. DEVÁTÁ – O. TŮMA – B. ČERMÁKOVÁ – M. TUČKOVÁ – D. WEBER, citované dílo, s. 74–75; Archiv Krematoria Brno, f. Kremační knihy, kremační kniha z let 1951–1952.

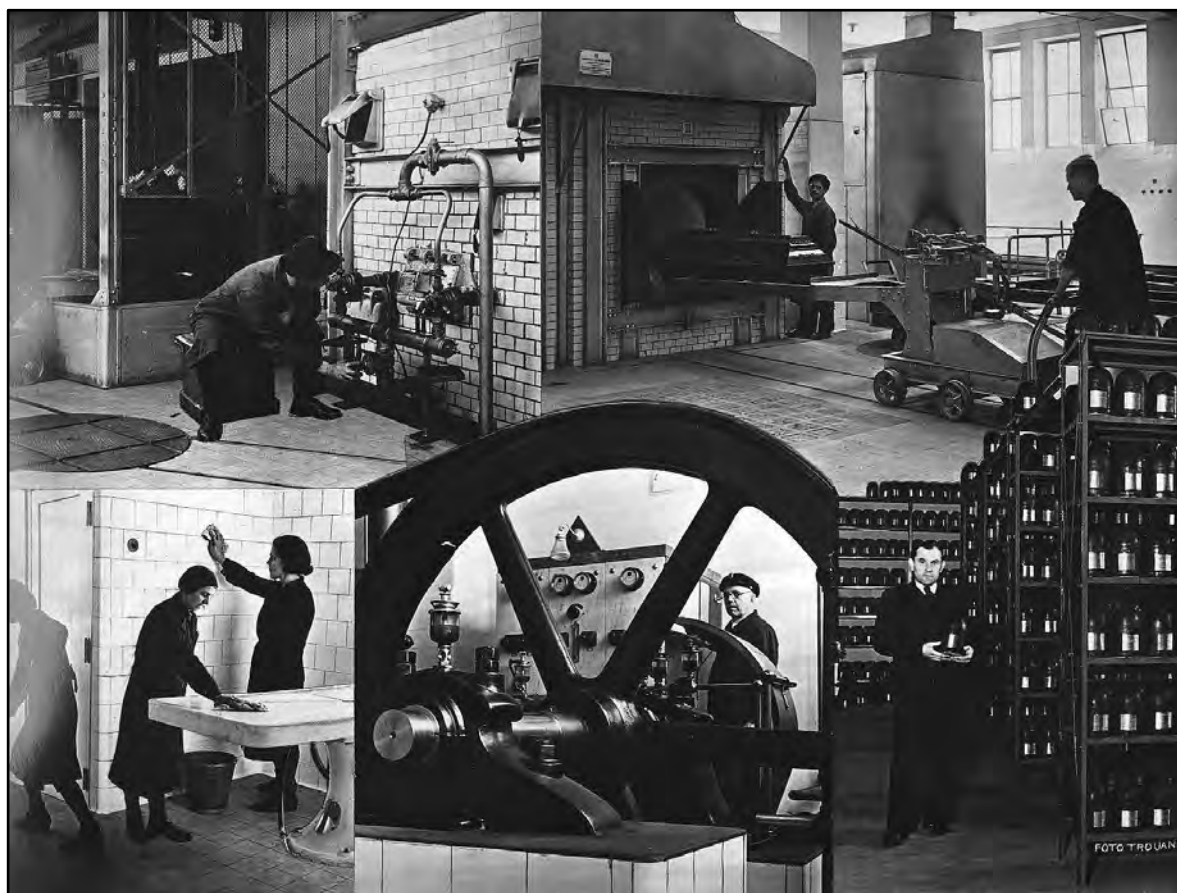
⁴⁰ Archiv Správy hřbitova Pardubice, kremační knihy z let 1948–1961; Krematorium v Nymburku, kremační knihy z let 1949–1956; Státní okresní archiv Semily, f. Krematorium Semily, nezpracováno, kremační knihy z let 1953–1962; Archiv Správy hřbitova v Náchodě, Hřbitovní kniha z roku 1950; Krematorium v Liberci, kremační kniha z roku 1957; Archiv Krematoria Praha-Strašnice, kremační knihy z let 1949–1962.

⁴¹ Archiv Krematoria Olomouc, Kremační knihy z let 1955–1965.

⁴² Archiv Krematoria Plzeň, Kremační knihy z let 1949–1964.

jejichž jména byla podle čísel na seznamu předaných uren z pankrácké věznice v roce 1965, dohledána v brněnské křemáční knize.⁴³

Nevydané urny byly soustřeďovány na určeném místě v pankrácké věznici (tehdy Útvar nápravných zařízení Praha 14) pod dohledem SNZ. Vzhledem k jejich hromadění v prostorově omezeném úložišti a problematickému utajování, se náčelník SNZ obrátil na ministra vnitra se žádostí o řešení situace. Výsledkem bylo vydání rozkazu ministra vnitra č. 36/1960 Sb., který umožnil, aby urny po uplynutí 1 roku byly úředně zničeny. Do osobního spisu popraveného měl být založen protokol o zničení urny, avšak tyto protokoly se dochovaly jen sporadicky.

Původní zařízení krematoria v Praze Strašnicích (foto: KDH)

Na základě získaných zkušeností Kabinet dokumentace a historie VS ČR doporučuje legislativní úpravu archivní ochrany a kontroly křemáčních knih, které získali soukromí vlastníci v rámci privatizace některých krematorií.

⁴³ Archiv Krematoria Brno, Křemáční knihy z let 1952–1953.

Realizace a výstupy projektu

Projekt byl realizován v rámci plnění úkolů Kabinetu dokumentace a historie VS ČR ve spolupráci s NA Praha v letech 2018 až 2021. Jeho výsledky umožní rychlejší a přesnější podávání informací o úmrtí zjištěných osob ve výkonu vazby, politických vězňů a popravených v letech 1948 až 1965. Rovněž obohatí dosavadní poznatky o minulosti českého vězeňství k využití v odborné přípravě vězeňského personálu v rámci Akademie VS ČR. Náklady na realizaci projektu, které byly spojené pouze se služebními cestami ke studiu archivních pramenů a nákupem kancelářských potřeb, byly hrazeny v rámci schváleného rozpočtu na pedagogickou a vědeckovýzkumnou činnost Akademie VS ČR.

Výstupy projektu lze využít pro potřeby ministerstva spravedlnosti, ministerstva kultury, ministerstva pro místní rozvoj, VS ČR, NA Praha, ÚDV Policie ČR, Ústavu pro studium totalitních režimů, organizací politických vězňů, a dále pro odbornou i laickou veřejnost.

Výstupy projektu, které vycházejí ze situace v tehdejších nejvýznamnějších věznicích a trestních ústavech, zcela nevyčerpávají rozsáhlou a složitou problematiku pohřbívání vězněných osob, zejména odpůrců totality v letech 1948 až 1965. V tomto směru zůstává dostatečný prostor pro další badatelskou a publikační činnost historiků.

Příloha č. 1

ÚTVAR NÁPRAVNÝCH ZAŘÍZENÍ MV č. 2 Praha pošt. úřad 44 schr. 5

NZ 013217/01 -1965 Praha, dne 5. května 1965

Č. j. Při odpovědi uveďte vždy toto č. j.

Tajné

S a z n a m

uren předaných do společného provozu v M C T O L E .

Číslo urny :	Číslo urny :	Číslo urny :	Číslo urny :
✓ 5599	13315	✓ 85220	✓ 95356
✓ 5743	13354	✓ 88893	✓ 95823
✓ 5755	✓ 13376	✓ 88830	✓ 95883
✓ 5853	13377	✓ 88891	✓ 95745
✓ 6009	✓ 13378	✓ 88897	✓ 95214
✓ 6224	13755	✓ 91424	✓ 95237
✓ 6141	✓ 14258	✓ 92360	✓ 101449
✓ 6323	✓ 22671	✓ 93017	✓ 101430
✓ 6394	✓ 25172	✓ 93018	✓ 101431
✓ 6539	✓ 25197	✓ 93019	✓ 103048
✓ 6670	✓ 25219	✓ 95285	
8646	9954	✓ 24869	✓ 29833
8775	✓ 10019	✓ 25768	✓ 30046
✓ 8472	11083	✓ 26398	✓ 30049
✓ 9835	11615	✓ 27577	✓ 32534
9041	11729	✓ 28464	✓ 33525
✓ 9181	11917	✓ 29535	✓ 34461
9338	12298	✓ 29679	✓ 34863
9509		✓ 29672	✓ 35552
		✓ 29324	✓ 36313
		✓ 29368	✓ 37344

Celkem předáno 78/sedmdesát osm / urna.

Předal: Převzal: *Voláček*

Příloha č. 2

Společný hrob vězňů v MotoleUrny popravených a zemřelých politických vězňů uložené v roce 1965 na
hřbitově v Praze - Motole

Soupis

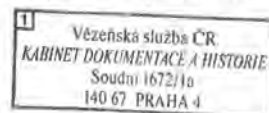
1. Jaroslav BLAHNÍK, nar. 2.3.1927, popraven 24.6.1950 v Praze
2. Josef BRYKS, nar. 18.3.1916, zemřel 11.8.1957 v Jáchymově
3. Jan BUCHAL, nar. 30.5.1913, popraven 27.6.1950 v Praze
4. Bohuslav BURIAN, nar. 16.10.1919, zemřel 29.4.1960 na Mírově
5. Václav CÍSAŘ, nar. 18.3.1899, zemřel 25.11.1957 v Jáchymově
6. Emanuel ČANČÍK, nar. 31.7.1916, popraven 5.11.1949 v Praze
7. Ladislav DOKONAL, nar. 16.9.1912, zastřelen 2.10.1956 v Ostrově n.O.
8. Miloslav FRANC, nar. 1.10.1899, popraven 10.11.1951 v Praze
9. Karel HOŘÍNEK, nar. 5.12.1901, popraven 7.2.1952 v Praze
10. Bohuslav HOUFEK, nar. 17.2.1919, popraven 18.12.1950 v Praze
11. Josef CHADRABA, nar. 12.3.1891, zemřel 16.4.1956 na Mírově
12. Josef CHARVÁT, nar. 28.7.1923, popraven 5.11.1949 v Praze
13. Vlasta CHARVÁTOVÁ, nar. 19.10.1925, zemřela 2.9.2001 v Praze
14. Miroslav CHMELÁŘ, nar. 28.3.1928, popraven 2.11.1951 v Praze
15. Vratislav JANDA, nar. 1.8.1913, popraven 5.11.1949 v Praze
16. Josef KMÍNEK, nar. 27.3.1909, popraven 8.8.1952 v Praze
17. Jiří KNOR, nar. 4.10.1921, zemřel 31.1.1956 v Jáchymově
18. Otakar KRULIŠ – RANDA, nar. 28.4.1890, zemřel 14.2.1958 na Mírově
19. Květoslav KYZLÍK, nar. 23.4.1925, zemřel 17.6.1957 v Jáchymově
20. Rudolf LANČARIČ, nar. 15.8.1914, popraven 17.2.1951 v Praze
21. Josef MACEJ, nar. 22.5.1905, popraven 8.8.1952 v Praze
22. Jan MUSIL, nar. 20.10.1904, popraven 28.7.1951 v Praze
23. Jaromír NECHANSKÝ, nar. 4.12.1916, popraven 16.6.1950 v Praze
24. Albert NOVOTNÝ, nar. 21.9.1901, zemřel 25.7.1957 na Mírově
25. Oldřich PECL, nar. 14.9.1903, popraven 27.6.1950 v Praze
26. Alfréd PLOCEK, nar. 8.1.1903, popraven 10.11.1951 v Praze
27. Ladislav POLÁČEK, nar. 19.7.1903, zemřel 7.5.1957 na Mírově
28. Vratislav POLESNÝ, nar. 30.3.1923, popraven 5.11.1949 v Praze

29. Zdeněk PROFOUS, nar. 7.11.1925, popraven 28.7.1951 v Praze
30. Václav ŘÍHA, nar. 10.4.1923, zemřel 29.9.1956 na Mírově
31. Jan SKŘIPKA, nar. 13.1.1895, zemřel 13.1.1957 na Mírově
32. Oldřich SKLENIČKA, nar. 15.5.1926, popraven 7.2.1952 v Praze
33. Richard SOVA, nar. 8.12.1913, zemřel 8.1.1957 v Ostrově n.O.
34. Karel STRMISKA, nar. 1.11.1919, popraven 8.8.1952 v Praze
35. Ladislav SVOBODA, nar. 6.1.1893, popraven 13.11.1952 v Praze
36. Antonín ŠUBRT, nar. 28.9.1905, zemřel 10.11.1959 na Mírově
37. Robert VLADAŘ, nar. 6.6.1899, zemřel 5.7.1956 na Mírově
38. Jan VONDRAŠ, nar. 19.2.1893, zemřel 12.9.1956 na Mírově
39. Antonín ZLÁMAL, nar. 15.1.1898, zemřel 16.9.1956 v Jáchymově

Nevylučujeme, že v budoucnu se mohou nalézt jednotlivci, jejichž jména bude nutné na desky doplnit.

Seznam jmen byl sestaven a ověřen na základě všech dostupných dokumentů úřední a historické povahy a je výsledkem dlouholetého výzkumu politických vězňů, historiků a institucí.

NÁRODNÍ ARCHIV
149 01 Praha 4, Archivní 4225
IČO: 70979821

.....
za Konfederaci politických
vězňů ČR

Dr. H. K.
.....
za Kabinet dokumentace a
historie Vězeňské služby ČR

Simone A. Holer
.....
za Národní archiv

T. H.
.....
za Úřad dokumentace a
vyšetřování zločinů komunismu

.....
za Klub dr. Milady Horákové

7.3.2012

Příloha č. 3

Výsledky průzkumu k určení popravených a zemřelých odsouzených za protikomunistický odpor a odboj a osob ve výkonu vazby pohřbených do společných hrobů v Praze-Žabovřesce v letech 1948–1961.

Popravení v pankrácké věznici

1. Babík Pavel, 26.1.1924 – 30.1.1953
2. Bakala Sigmund, 12.6.1925 – 4.9.1951
3. Balž Štefan, 9.3.1925 – 20.1.1954
4. Beneš Bohuslav, 5.12.1919 – 8.6.1951
5. Bejček Václav, 18.10.1925 – 7.2.1952
6. Bodnár František, 6.9.1914 – 21.4.1953
7. Broj Stanislav, 28.9.1901 – 23.5.1950
8. Bulín Přemysl, 24.5.1926 – 2.10.1952
9. Cerman Vladimír, 4.7.1925 – 11.10.1952
10. Čížek Petr, 2.3.1914 – 6.2.1952
11. Čuba Josef, 29.10.1893 – 4.9.1951
12. Dvořák Jan, 9.10.1880 – 6.5.1953
13. Dvořák Jan, 27.2.1921 – 6.5.1953
14. Dvořák Jaroslav, 22.6.1930 – 6.2.1952
15. Ertel Werner, 27.1.1929 – 3.2.1953
16. Fajkus Ludvík, 12.7.1925 – 16.6.1953
17. Fric Josef, 13.2.1918 – 28.6.1952
18. Fuksa Rudolf, 27.11.1930 – 9.8.1952
19. Gruber Bohumil, 4.12.1900 – 21.4.1953
20. Gruber Karel, 15.7.1927 – 29.5.1954
21. Hadaš Vladislav, 28.5.1923 – 30.10.1953
22. Hájek Karel, 29.6.1924 – 9.9.1952
23. Harazín Antonín, 17.8.1931 – 30.10.1953
24. Hejna Jiří, 27.11.1930 – 9.8.1952
25. Horáček Jan, 26.11.1919 – 6.11.1951
26. Hošek Jan, 18.5.1904 – 6.2.1952
27. Chaloupecký Karel, 20.3.1915 – 7.2.1952
28. Choc Miloslav, 19.1.1925 – 19.2.1949
29. Jakubek Bohumil, 9.7.1905 – 30.10.1953
30. Jaroš – Alek Alois, 11.8.1923 – 17.5.1952
31. Jebavý Miloslav, 27.8.1911 – 18.7.1949
32. Jeřábek Alois, 16.1.1927 – 5.12.1953
33. Juditka Bedřich, 13.5.1914 – 18.12.1950

34. Kalitka – Ostap Štěpán, 25.2.1927 – 23.9.1950
35. Kandráč Anton, 8.4.1925 – 29.5.1954
36. Karolík Josef, 25.9.1930 – 11.11.1952
37. Kauer Jiří, 21.5.1925 – 7.2.1952
38. Kepka Josef, 26.2.1902 – 11.10.1952
39. Kořínek Tomáš, 7.3.1920 – 10.4.1951
40. Kořínek Vladimír, 23.7.1911 – 10.4.1951
41. Koukal Lubomír, 8.2.1925 – 12.12.1951
42. Kozlík Josef, 16.9.1904 – 20.2.1954
43. Kraus Miroslav, 3.2.1902 – 7.6.1952
44. Krejčí Josef, 5.4.1891 -29.8.1953
45. Kruliš Bohumil, 1.6.1908 – 10.4.1951
46. Lazar Jaroslav, 6.2.1915 – 10.6.1952
47. Liška Josef, 28.10.1922 – 6.2.1952
48. Ludvík Josef, 21.10.1912 – 8.7.1952
49. Lupták Petr, 9.9.1909 – 29.12.1953
50. Matouš Josef, 7.12.1921 – 29.8.1953
51. Mihok Michal, 18.9.1926 – 21.4.1953
52. Melkus Jaroslav, 14.4.1901 – 28.3.1953
53. Milučký Alois, 26.10.1930 – 20.1.1954
54. Mojžíš František, 20.3.1914 – 21.4.1953
55. Musil Josef, 23.3.1900 – 9.1.1954
56. Nemeth Gustav, 19.11.1929 – 30.5.1953
57. Novák Jan, 6.7.1920 – 1.9.1951
58. Palma Vladimír, 8.1.1927 – 8.7.1952
59. Pavelka Josef, 8.9.1923 – 9.9.1952
60. Peteřík Jaroslav, 11.3.1923 – 20.2.1954
61. Plešmíd Miloslav, 15.10.1912 – 25.5.1950
62. Plichta Stanislav, 16.11.1931 – 25.5.1953
63. Plšek Ladislav, 27.3.1925 – 11.11.1952
64. Plzák Jaroslav, 23.9.1926 – 6.5.1953
65. Pokorný Alois, 3.4.1928 – 18.9.1952
66. Pospíšil Miloslav, 6.8.1918 – 4.9.1951
67. Prouza Josef, 17.7.1925 – 3.6.1952
68. Rajnoch Vladimír, 8.3.1925 – 4.9.1951
69. Rendl Emanuel, 20.1.1923 – 6.2.1952
70. Rešetko Ján, 4.8.1917 – 21.4.1953
71. Rousek Václav, 4.9.1926 – 25.8.1951
72. Rumíšek Tomáš, 21.5.1923 – 6.5.1953
73. Rutkowski Alexander, 2.1.1930 – 3.2.1953
74. Řezníček Josef, 8.3.1910 – 10.6.1952

75. Sabela Karel, 12.12.1917 – 18.7.1949
76. Smetana Gustav, 23.8.1907 – 28.3.1953
77. Sporka Josef, 8.1.1910 – 9.10.1951
78. Suttý Alois, 1.3.1924 – 12.4.1951
79. Šádek Slavoj, 3.3.1926 – 19.2.1949
80. Šnaidr Václav, 3.8.1911 – 12.11.1952
81. Tippl Václav, 3.9.1930 – 21.10.1950
82. Trojan Josef, 25.3.1906 – 29.12.1953
83. Vacínak Václav, 25.7.1918 – 31.8.1951
84. Valent Pavel, 27.7.1914 – 28.3.1953
85. Vašek Josef, 5.12.1921 – 16.6.1953
86. Vávra – Stařík Josef, 29.10.1902 -27.8.1953
87. Vetejška Jaroslav, 14.5.1926 – 6.9.1950
88. Vít Josef, 13.3.1912 – 10.6.1952
89. Votava František, 31.3.1927 – 8.6.1951
90. Vrbický Tibor, 23.10.1921 – 2.11.1951
91. Železný Vlastimil, 18.4.1928 – 18.9.1952

Zemřelí ve výkonu trestu v pankrácké věznici

1. Boenigková Barbora, 21.12.1896 – 31.1.1956
2. Brindza Ferdinand, 19.4.1926 – 10.4.1958
3. Bučil František, 31.1.1894 – 30.12.1955
4. Fuchs Mikuláš, 24.10.1906 – 31.8.1955
5. Galvánková Štefanie, 27.9.1919 – 18.7.1956
6. Hlavínová Františka, 10.9.1874 – 23.11.1950
7. Krátký Bohumil, 21.11.1919 – 17.9.1961
8. Kupka Karel, 18.12.1891 - 25.11.1951
9. Makula Ludovít, 10.7.1933 – 17.5.1959
10. Mašínová Zdeňka, 20.5.1907 – 12.6.1956
11. Müllerová Amálie, 31.5.1900 – 21.4.1957
12. Pavlovič Karel, 20.1.1898 – 12.11.1955
13. Petroczi Josef, 12.4.1922 – 20.7.1960
14. Pyras Václav, 19.9.1908 – 9.2.1954
15. Ráliš Milan, 8.2.1912 – 10.1.1951
16. Shrbený Jan, 18.2.1924 – 8.8.1953
17. Široký Karel, 30.6.1898 – 7.11.1950
18. Šoller František, 13.5.1888 – 8.6.1953
19. Tencerová Marie, 28.6.1921 – 7.4.1960
20. Urbanec František, 29.5.1903 – 14.12.1961
21. Vašková Marie, 4.11.1895 – 4.8.1955

22. Večeřa Rostislav, 22.2.1927 – 7.10.1949

23. Vrba Václav, 25.5.1921 – 10.6.1950

Zemřelí ve výkonu vazby v pankrácké věznici

1. Bunža Bohumír, 15.3.1877 – 17.10.1950

2. Dropuljič Ludovít, 7.9.1906 – 8.1.1953

3. Jonák Josef, 18.3.1900 – 23.5.1953

4. Komenda Václav, 26.5.1914 – 29.6.1958

5. Krejčík Václav, 16.5.1899 – 9.4.1951

6. Machalec Jan, 2.8.1916 – 22.10.1954

7. Maňkoš Martin, 9.9.1936 – 7.1.1954

8. Maroš Ivan, 3.10.1920 – 19.1.1953

9. Pasterčík Jaroslav, 16.11.1924 – 23.2.1958

10. Patzák Václav, 20.2.1891 – 8.4.1954

11. Pösmourná Klára, 6.1.1901 – 9.4.1951

12. Pregl Jaroslav, 26.4.1913 – 9.7.1953

13. Schleisinger Vojtěch, 7.5.1907 – 8.7.1950

14. Štěrbová Marie, 17.4.1909 – 17.12.1951

Celkem pohřbeno v Ďáblicích: 128 osob

Příloha č. 4

**SPECIFIKACE VĚDECKO-VÝZKUMNÉ POTŘEBY RESORTU MINISTERSTVA
SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY**

PŘEDKLADATEL: PhDr. Aleš Kýr, vedoucí Kabinetu dokumentace a historie VS ČR

1. NÁZEV POTŘEBY/PROJEKTU: Identifikace míst uložení nevydaných ostatků zemřelých osob ve výkonu vazby a politických vězňů ve věznicích Praha Pankrác, Praha Ruzyně, Valdice, Mírov, Plzeň a Brno v letech 1948 – 1965.

2. PŘEDMĚT POTŘEBY/PROJEKTU: Informace o uložení nevydaných ostatků zemřelých osob ve výkonu vazby a politických vězňů ve věznicích Praha Pankrác, Praha Ruzyně, Valdice, Mírov, Plzeň a Brno v letech 1948 – 1965.

3. DETAILNÍ SPECIFIKACE POTŘEBY/PROJEKTU: Navrhovaný projekt navazuje na řešení dosavadních požadavků Ministerstva spravedlnosti ČR a Generálního ředitelství VS ČR k identifikaci míst uložení ostatků popravených a zemřelých vězňů na základě dožádání Konfederace politických vězňů, Sdružení bývalých politických vězňů a individuálních žádostí občanů ve věci příbuzných osob. O výsledky archivního studia k identifikaci ostatků popravených osob a politických vězňů, uložených do šachtových hrobů na hřbitově v Praze – Ďáblicích, projevil zájem Výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice Senátu Parlamentu ČR, který se dne 10. 12. 2015 a 21. 6. 2016 zabýval problematikou hrobů účastníků II. a III. odboje za účasti pracovníků Kabinetu dokumentace a historie VS ČR (Kabinet). Na toto jednání pak navazovala schůzka pracovní komise odboru regionální politiky Ministerstva pro místní rozvoj ČR dne 18. 8. 2016 v souvislosti s přípravou legislativní úpravy zákona o pohřebnictví, opět za účasti pracovníků Kabinetu.

4. DETAILNÍ SPECIFIKACE CÍLŮ PROJEKTU:

1. Jmenovitě, které osoby ve výkonu vazby nebo odsouzení ve výkonu trestu odněti svobody za trestné činy proti republice podle zákona č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky, trestního zákona č. 86/1950 Sb. nebo zákona č. 140/1961 Sb. zemřely ve sledovaných věznicích v letech 1948 – 1965 a nebyly vydány k pohřbení příbuzným.

2. Jak bylo postupováno podle platných předpisů v případech úmrtí vězňů v jednotlivých věznicích.

3. Které hřbitovy v místě dislokace jednotlivých věznic byly využívány k ukládání ostatků zemřelých vězňů.

4. V jakém stavu jsou místa, kde byly pohřbeny nevydané ostatky vězňů.

5. Která krematoria byla využívána ke zpopelnění nevydaných ostatků vězňů.

6. Jak bylo nakládáno s urnami zpopelněných vězňů.

5. PŘEDPOKLÁDANÉ VÝSTUPY PROJEKTU:

Legislativní materiál: Podklady pro připomínky k projednávání nového zákona o pohřebnictví.

Nelegislativní materiál:

1. Podklady pro vyřizování žádostí o informace ohledně nevydaných ostatků zemřelých osob ve výkonu vazby a politických vězňů ve výkonu trestu odnětí svobody.

2. Příspěvek k dějinám českého vězeňství v letech 1948 – 1965.

6. PŘEDPOKLÁDANÝ PŘÍNOS PROJEKTU:

Archivně doložený jmenný seznam osob ve výkonu vazby a politických vězňů, zemřelých ve sledovaných věznicích v letech 1948 – 1965, kteří nebyli vydáni k pohřbení příbuznými a způsob pohřbívání na náklady vězeňství.

7. PŘEDPOKLÁDANÍ UŽIVATELÉ VÝSTUPŮ PROJEKTU:

Ministerstvo spravedlnosti ČR, Ministerstvo kultury ČR, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Vězeňská služba ČR, Konfederace politických vězňů, Sdružení bývalých politických vězňů, odborná a laická veřejnost.

8. VAZBA NA DŘÍVE REALIZOVANÉ VÝZKUMNÉ AKTIVITY:

Archivní výzkum:

1. Identifikace uren 78 zpopelněných vězňů, převezených v roce 1965 z pankrácké věznice k uložení do společného hrobu na hřbitově v Praze - Motole (2007 – 2012).

2. Popravení a zemřelí vězni, odsouzení za protikomunistický odboj, kteří byli pohřbeni do společných hrobů v Praze – Ďáblicích v letech 1948 – 1961 (2013 – 2016).

9. PŘEDPOKLÁDANÝ ŘEŠITEL PROJEKTU:

Akademie VS ČR, Kabinet dokumentace a historie VS ČR

10. PŘEDPOKLÁDANÝ ZDROJ FINANCOVÁNÍ: v rámci schváleného rozpočtu na pedagogickou a vědeckovýzkumnou činnost Akademie VS ČR.

15. 10. 2017

V případě potřeby se, prosím, obraťte na Mgr. Lukáše Dirgu (LDirga@msp.justice.cz, tel. +420221997131)

PŘÍLOHA 1. – Výstupy dle Metodiky hodnocení výsledků výzkumných organizací

R	Software	Výsledek „Software“ realizoval původní výsledky výzkumu a vývoje, které byly uskutečněny autorem nebo týmem, jehož byl autor členem. Jedná se o výsledek, kdy software vznikl prokazatelně v souvislosti s řešením výzkumné aktivity a jeho autorem je či jsou osoby podléající se u příjemce (nebo dalšího účastníka) na řešení výzkumné aktivity, a který může být využíván v souladu s licenčními podmínkami vlastníka a v souladu s § 16 zákona.	
F _u	Užitný vzor	Výsledek „Užitný vzor“ realizoval původní výsledky výzkumu a vývoje, které byly uskutečněny autorem nebo týmem, jehož byl autor členem. Užitným vzorem jsou technická řešení, která jsou nová, přesahují rámec pouhé odborné dovednosti a jsou průmyslově využitelná. Za užitný vzor lze považovat pouze taková technická řešení, která jsou zapsána Úřadem průmyslového vlastnictví v rejstříku užitných vzorů. Podrobnosti o přihlášení, zápisu a době platnosti užitného vzoru stanovuje zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech, ve znění pozdějších předpisů. Protože Úřad průmyslového vlastnictví nezkontroluje, zda užitný vzor byl z hlediska novosti, unikátnosti řešení a tvůrčí úrovně způsobilý k ochraně je podmínkou, aby užitný vzor byl na základě technického řešení průmyslově využitelný, tj. zda může být opakovaně využíván v hospodářské činnosti (viz ustanovení § 5 zákona č. 478/1992 Sb.).	
F _p	Průmyslový vzor	Výsledek „Průmyslový vzor“ realizoval původní výsledky výzkumu a vývoje, které byly uskutečněny autorem nebo týmem, jehož byl autor členem. Průmyslovým vzorem se rozumí vzhled výrobku, spočívající zejména ve znacích linií, obrysů, barev, tvaru, struktury nebo materiálů výrobku samotného, nebo jeho zdobení. Jde o designérská řešení, tj. o vizuálně vnímatelnou vlastnost výrobku, nikoliv např. o jeho technickou nebo konstrukční podstatu. Výrobkem je průmyslově nebo řemeslně vyrobený prostorový nebo plošný předmět, tj. průmyslově nebo řemeslně vyrobený předmět, včetně	

Příloha č. 5

VÝZNAMSKÁ SOUČÁST Název součástí		Generální ředitelství		Poř. č.
Odkaz/odd. TAJNĚNO dle zákona č. 148/1998 Sb. Dne: 4.6.04 vnitřní Podpis:		PRISNĚ TAJNĚ ! Označení stupně utajení naléhavosti.		Referent: kpt. Kluge J.
Čj.: SNV - 0030/431-1968.		Předchozí písemnosti:		
Zároveň vyřízeno:				
Věc: Seznamy zemřelých.		Předchozí písemnosti v. z. FLEGL Praha		
Lhůta k vyřízení:		Před schválením:		
Spisovno, předlož znovu dle:		Pro domo:		
Pokyny pro manipulaci: Přestože příkaz k vyhotovení seznamů byl naprosto jasný, některé útvary a to Hradec Králové, Ilava, B. Bystrice, Libkovic, Ostrava, Bratislava, Brno, Znojmo, Heřmanice, Plzeň, Liberec, Vlnařice, Příbram, Č. Budějovice, Leopoldov, přistoupily k úkolu ve větší či menší míře neodpovědně, a zaslaly seznamy bez vyžádaných hledisek a to v tom, že nebyl vyplněn údaj o trestném činu a příčině úmrtí. Teprve po dalším dálkopisném vyžádání útvary požadované údaje převážně a urychleně sdělily. Některé vyžadované údaje, včetně dat narození však i přes toto opatření nepodařilo se zjistit. Zde je nutno reálně posuzovat situaci před rokem 1953, kdy vězenství bylo řízeno několika resorty, kdy existovala nejednotnost ve vedení vězenské administrativy. Při zjišťování potřebných údajů bylo mnohdy čerpáno pouze z dílčích archivně uschovaných materiálů.		Navrhují: Schválí:		
Seznamy Vyhotoveny v 3 výtiscích a odeslány výtisk č. 1. 2. 3. uložit v archivu SNV				
Do spisovny došlo dne		Do písemny došlo dne		
V protokole poznamenal		Opsal		
Dne		Dne		
Písemnost má listů		Srovnal		
Značka svazku:		Vypravil		
Vyřazovací znak: A/10 (1979)				
Uschovací lhůta:				

MV č. skl. 13/A4

* 00788

TAJNÝ ROZKAZ

MINISTRA NÁRODNÍ BEZPEČNOSTI

Ročník 1952

V Praze dne 18. listopadu 1952

Číslo 164

ORSAII: 181. Pohřeb agentů a teroristů usmrčených v boji a bezpečnostními orgány.

181

Pohřeb agentů a teroristů usmrčených v boji a bezpečnostními orgány

V boji bezpečnostních orgánů proti vnitřní a zahraniční reakci dochází někdy k usmrcení agenta nebo teroristy. Jejich mrtvoly bývají po provedenímu šetření a ohledání předány příbuzným, kteří pak vypravují usmrčeným teroristům a agentům hodnost pohřby, jež se stávají manifestací reakce. Pohřbu zúčastňují se lidé, kteří nemají žádný osobní vztah k pohřbivanému a svou účastí dávají jen výraz svému nepřátelskému postoji vůči lidové demokratickému zřízení. Je-li pak veřejně známo místo, kde usmrčený agent a terorista byl pohřben, mají příslušníci reakce možnost kladením věnců neb květů a podobně vyjádřit manifestace svůj souhlas a sympatie s činem a záměrem pohřbeného.

Narizují proto těm náčelníkům (velitelům), kteří připad zastřeleného agenta nebo teroristy zpracovávají, aby zařídili ihned po soudní pitvě převoz do nejbližšího krematoria, pokud je to technicky možné. Se správou krematoria je pak nutno projednat spalení mrtvoly bez jakékoliv účasti veřejnosti (včetně příbuzných). Urnu s popelem předá pak správa krematoria náčelníku okresního oddělení VB v místě, který zařídí zaslání urny ministerstvu národní bezpečnosti — správě nápravných zařízení, která zařídí uložení urny na vězeňském hřbitově. Odvoz mrtvoly do krematoria je nutno zařídit tak, aby byl utajen před veřejností.

Není-li možno z jakýchkoliv příčin provést převoz mrtvoly do krematoria, je nutno uvažovat o možnosti pohřbit zastřeleného agenta nebo teroristu v jiné obci, než bylo jeho poslední bydliště. V místě posledního bydliště je možno provést pohřbení jen v případech naprosté nezbytnosti.

Při pohřbu do země je nutno vstoupit ve styk s předsedou toho místního národního výboru, v jehož obvodě má být mrtvola pohřbena, a projednat s ním pohřbení tak, aby

a) mrtvola byla pohřbena pokud možno ihned po provedení soudní pitvy, případně po provedení převozu do obce,

b) doba pohřbu byla naprosto utajena, t. j. aby hrobníku byl dán pouze pokyn vykopat hrob bez udání jména pohřbivaného, a doba uložení rakve do hrobu mu sdělena těsně před pohřbením,

c) umístění hrobu na hřbitově bylo učiněno neznatelným (pohřbení ve společném hrobě nebo aspoň neoznačeném hrobě, rakev zasypat okamžitě po uložení a hrob srovnat se zemí tak, aby nebyl znatelný).

S úředním lékařem, který provede ohledání mrtvoly, je nutno projednat, aby ohledací a úmrtní list zaslal jednak příslušnému národnímu výboru, jednak příslušnému soudu k zavedení pozůstalostního řízení.

Byl-li terorista nebo agent usmrčen a pohřben v jiné obci než v obci svého posledního bydliště, nutno za 7 dní po jeho pohřbení sdělit předsedovi místního národního výboru obce posledního bydliště usmrčeného, že usmrčený agent nebo terorista dne ... zemřel a že je tudíž nutno provést jeho odhlášení z evidence obyvatelstva a z evidence zálohovací současně se sdělí, že ohledací a úmrtní list je u okresního soudu. Současně se předseda požádá, aby vyrozuměl o úmrtí nejbližší příbuzné s tím, že zemřelý byl již pohřben a místo pohřbení nemůže být ze závažných bezpečnostních důvodů uděleno; jinak je odkáze na příslušný okresní soud jako soud pozůstalostní.

Byl-li terorista nebo agent usmrčen v obci svého posledního bydliště, sdělí předseda národního výboru týden po jeho pohřbení nejbližším příbuzným usmrčeného, že usmrčený byl již pohřben a místo pohřbení nemůže být ze závažných důvodů bezpečnostních sděleno; jinak je odkáze na příslušný okresní soud.

Příloha č. 7

SNZ 1017/02-55. 11. ledna

Náměstek ministra vnitra
s. plk. J. Kotál,

P ř í s n ě
T a j n ě !
Výtisk č. 1

P r a h a .

Věc: zasílání urn na Správu NZ.

V roce 1952 bylo TR MNS č. 64 z 18. listopadu upraveno jednotné uschovávání urn s popelem usmrcených agentů nebo teroristů a to tím způsobem, že jsou zasílány Správě NZ k uložení. Urny jsou pak z celé republiky soustřeďovány ve věznici č. 2 Praha.

Vzhledem k tomu, že jsou zde uschovány i urny s popelem osob, na nichž byl vykonán trest smrti, nevyhovuje dnes shora uvedená úprava. Krom toho zasílání do jednoho místa není správné z hlediska nutného utajení a mohlo by dojít tímto způsobem snadno k vyzrazení závažných skutečností.

Bude správné urny s popelem agentů a teroristů soustřeďovat vždy v rámci jednotlivého kraje krajskou správou MV, což by nakonec uvítala i kurýrní služba.

Vzhledem k uvedenému žádám o zrušení celé dosavadní úpravy (uschovávání urn), neboť je pro současnou dobu tento stav zcela nevyhovující.

Náčelník SNZ: plk. Dr. Oldřich Mejstřík

22/1.1955

Příloha č. 8

Výtisk č. 23

R O Z K A Z

N Á Č E L N Í K A S P R Á V Y N Á P R A V N Ý C H Z A Ř Í Z E N Í

Ročník 1958 V Praze dne 28. srpna 1958 Číslo 11

Obsah: Čl. 15 Ukládání urn ve věznicích a NPT - změna.

Čl. 15

Ukládání urn ve věznicích a NPT - změna.

Rozkazem ministra vnitra č. 99/1958 čl. 102 o pohřbívání narušitelů státních hranic, agentů a teroristů, usmrčených v boji s bezpečnostními orgány, byla zrušena zásada, že urny s popelem se mají soustřeďovat ve věznicích a NPT.

V souvislosti s touto otázkou bylo vyřešeno pohřbívání a umístování urn po osobách odsouzených k trestu smrti.

Na základě těchto opatření stanovím:

- 1/ Urny s popelem dříve usmrčených agentů a teroristů, dříve soustředěných ve věznicích a NPT po dohodě s prokurátorem předajte k uložení na hřbitov nebo do kolumbaria krematoria.
- 2/ Stejným způsobem postupujte s urnami osob, které byly odsouzeny k absolutnímu trestu. Tyto urny však mohou být předány až po 5 letech od výkonu trestu.
- 3/ Postup při předávání urn nutno dodržet tak, aby na jednom místě nebyl uložen větší počet a jednotlivé hroby nesmí být označeny jmény.
- 4/ O uložení každé urny zhotovte přesný záznam, který vedte tak, aby se nedostal do nepovolanych rukou. V žádném případě celkové záznamy o uložení počtu a jmen, nepředávat pro potřeby zaměstnanců hřbitovů nebo krematorií.
- 5/ Při pohřbívání dbajte toho, aby těchto hrobů nemohlo být zneužito příbuznými, nebo nepřátelskými živly k protistátním projevům. Proto jednotlivé urny pohřbívejte postupně, aby tato opatření se nestala jednorázovou akcí.
- 6/ Celkový postup a pohřbívání urn ukládam organisovat ze osobní účasti náčelníků věznic a NPT.

Za správnost vyhotovení:

plk. Dr. Mejda v.r.

Náčelník SNZ:

plk. Dr. Mejda v.r.

plk. Dr. Mejda v.r.

Příloha č. 9

Útvar nápravných zařízení MV č. 2 Praha

Č.j.: NZ - 0011 / -61.

Ministerstvo spravedlnosti - SOBŘ
STUPĚŇ UTAJENÍ ZRUŠEN
dle Instrukce MS č.j. 61/99-SOBŘ

PŘÍSNĚ TAJNÉ

P r o t o k o l

o zničení urny poř.číslo: 19 jméno: Švéda Václav
 narozen: 26.4.1921 kde: Pivín - okres Kojetín poslední
 bydliště: Pivín čp. 106 - okres Kojetín... datum smrti: 2.5.55....
 číslo utajení: 71 číslo urny: 2320
 Ke zničení došlo dne: 26.5.1961

Komise : *mi. n. n. n.*

Příloha č. 10

STUPĚŇ UTAJENÍ ZRUŠEN
dle Instrukce MS č.j. 61/99-SOBŘ

ÚSTAV PRO SOUDNÍ LÉKAŘSTVÍ
KARLOVY UNIVERSITY V PRAZE II,
U botanického ústavu 2
Přednosta: Prof. MUDr. FRANT. HAJEK

PRAHA dne 20. listopadu 1951.
Telefon 362-43, 327-58

Čj. 1535/51.

Presidium státního soudu,
k rukám státního prokurátora,

Viděl dne 21. XI. 1951
Státní prokurátor

P r a h a XIV-Pankrác,
Náměstí Hrdinů, Justiční
palác.

Oznamuji, že dnešního dne byl Pohřební službě hl. m. Prahy
vydán Tibor V r b i c k ý, na něž byl vykonán hrdeční trest, k po-
hřbení do společného hrobu v Dáblicích v rakvi čís. 41.

Přednosta ústavu:

STÁTNÍ PROKURATURA
V PRAZE
Došlo: 21. XI. 1951
Akrát *Priloh*

Seal of the Faculty of Medicine, Charles University in Prague

15
11/12-12/51

Příloha č. 11

popelnice, uložených dnešního dne do společného hrobu /do země/ na
určitěm místě v urnovém hájí krematoria m. Brna, k.p. :

J m é n o :	Č.kremač.	Narozen :	Zemřel :	Místo umrtí
1. Daněk Antonín	11.691	24.4.1927	14.10.1950	Brno-Gottwal
2. Daněk Karel	11.692	29.9.1923	14.10.1950	" "
3. Dvořák František	11.693	13.10.1923	14.10.1950	" "
4. Mana František	11.709	22.10.1910	24.10.1950	Krajská vězn
5. Janošik Antonín	11.710	26.7.1926	24.10.1950	" "
6. Lenhard Rudolf	11.711	12.1.1918	24.10.1950	" "
7. Bíbza Samuel Josef	11.823	23.11.1912	18.12.1950	Bratislava
8. Vrba Jaromír	11.824	5.7.1920	19.12.1950	Krajská vězn
9. Šimara Alois	12.096	14.3.1921	27.4.1951	Věznice Uh.Br
10. Zámečník Karel	12.097	8.7.1923	27.4.1951	" "
11. Křížan Jan	12.234	12.11.1915	14.6.1951	Krajská vězn
12. Pohl Rudolf	12.235	8.3.1912	14.6.1951	" "
13. Boháč František	12.236	2.10.1914	14.6.1951	" "
14. Malý Ladislav	12.280	13.8.1920	3.7.1951	Nemocnice Jihl
15. Plichta ^{Antonín} Stanislav	12.281	16.11.1931	3.7.1951	" "
16. Křivka Petr	12.316	21.10.1897	21.7.1951	Brno-Gottwaldo
17. Plichta Antonín	12.334	3.1.1894	3.8.1951	Jihlava
18. Němec Drahošlav	12.335	2.5.1931	3.8.1951	" "
19. Kopulety František	12.336	6.4.1913	3.8.1951	" "
20. Škrdla Antonín	12.337	25.5.1917	2.8.1951	" "
21. Drbela Václav	12.338	16.10.1912	3.8.1951	" "
22. Pařil František	12.339	21.1.1911	3.8.1951	" "
23. Mikyska Antonín	12.340	4.5.1927	3.8.1951	" "
24. Očenášek Václav	12.524	26.9.1926	9.11.1951	Olomouc

Brno, dne 24. listopadu 1951.

ZAHRAĐNICTVÍ A POHŘEBNICTVÍ
MĚSTA BRNA
komunální podnik krematorium

Příloha č. 12

58

Mírov dne 24. října 1966.

Č.j.SNV - 5313 - 80/66. 1974

MINISTERSTVO VNITRA
SPRÁVA NÁPRAVNĚ VÝCHOVNÝCH ÚSTAVU A VĚZNIC
odbor ekonomický

P r a h a - Pankrác.
k rukám s.mjr.Beránka

Odělení na Váš telefonický dotaz ohledně zemřelých odsouzených u Nápravně Výchovného Ústavu MV Mírov.

K Vašemu telefonickému dotazu ohledně zemřelých odsouzených u Nápravně výchovného ústavu MV Mírov sdělují následující:

Poslední pohřeb odsouzených z Nápravně výchovného ústavu MV Mírov byl proveden dne 10. listopadu 1955. Od této doby nikdo ze zemřelých odsouzených nebyl pohřben na vězeňském hřbitově.

Zemřelí odsouzení po roce 1955 byli spalováni v kremaci v Olomouci a jejich urny byly předány k střednímu skladování do Prahy na Správu Nápravně výchovných ústavů a věznic.

Od roku 1945 do roku 1955 bylo celkem pohřbeno na vězeňském hřbitově 195 odsouzených. Z tohoto počtu bylo státní příslušnosti německé 23, ostatní odsouzení byli státní příslušnosti československé / jedná se o odsouzené, kteří byli odsouzeni státním soudem pro kolaboraci a jiné protistátní trestné činy /.

V roce 1945 bylo na vězeňském hřbitově pohřbeno	13 odsouzených.
V roce 1946 bylo na vězeňském hřbitově pohřbeno	64 odsouzených.
V roce 1947 bylo na vězeňském hřbitově pohřbeno	20 odsouzených.
V roce 1948 bylo na vězeňském hřbitově pohřbeno	13 odsouzených.
V roce 1949 bylo na vězeňském hřbitově pohřbeno	14 odsouzených.
V roce 1950 bylo na vězeňském hřbitově pohřbeno	21 odsouzených.
V roce 1951 bylo na vězeňském hřbitově pohřbeno	12 odsouzených.
V roce 1952 bylo na vězeňském hřbitově pohřbeno	10 odsouzených.
V roce 1953 bylo na vězeňském hřbitově pohřbeno	9 odsouzených.
V roce 1954 bylo na vězeňském hřbitově pohřbeno	4 odsouzených.
V roce 1955 bylo na vězeňském hřbitově pohřbeno	5 odsouzených.

Dále sdělují, že vězeňský hřbitov je obhospodařován Nápravně výchovným ústavem MV Mírov a také je jeho vlastnictvím. Předání hřbitova bylo již několikrát předmětem jednání s Místním národním výborem v Mírově o jeho obhospodařování. Místní národní výbor v Mírově odmítá převzetí hřbitova do vlastní správy s tím, že pro tyto účely nemá finanční prostředky, na plat hrobníka, neboť pro velkou rozlohu hřbitova by byl jeden člověk zaměstnán po celý rok.

Náčelník
K. m. j. Beránka

A-1974 1974

Použité prameny a literatura:

Národní archiv Praha:

- f. SSNV, nezpracováno,
- f. Státní prokuratura, nezpracováno,
- f. MV ČSR/ČR – odbor pro Národní výbory, nezpracováno.

Státní okresní archiv Jičín:

- f. MNV Jičín, nezpracováno, kart. 14.

Státní okresní archiv Semily:

- f. Krematorium Semily, nezpracováno.

Archiv bezpečnostních složek:

- f. A6/4, inv. j. 802.

Archiv Úřadu městské části Praha 1:

- Matriky zemřelých.

Archiv města Brna:

- Knihy zemřelých.

Archiv Krematoria Praha-Strašnice:

- Kremační knihy 1949–1962.

Archiv Krematoria Praha-Motol:

- Kremační knihy

Archiv Krematoria Brno:

- Kremační knihy 1952–1953

Archiv Krematoria Olomouc:

- Kremační knihy 1955–1965

Archiv Krematoria Plzeň:

- Kremační knihy 1949–1964.

Archiv Správy hřbitova Pardubice:

- Kremační knihy 1948–1961

Archiv Správy hřbitova Náchod:

- Hřbitovní kniha 1950

Archiv salesiánské provincie Praha:

- Členové řádu

Krematorium v Nymburku:

- kremační knihy 1949–1956.

Krematorium v Liberci:

- kremační kniha 1957.

František BÁRTÍK, *Zemřelé nesvobodné pracovní síly v oblastech produkce uranové rudy*, Příbram 2011.

Antonín BENČÍK – Karel RICHTER, *Tragický osud generála Heliodora Píky*, Praha 2001.

Jan BRET, *22 oprátek*, Praha 1999.

Markéta ČEKANOVÁ, *S cejchem zákona 231*, Plzeň 2008.

Bořivoj ČELECHOVSKÝ, *Strana světa prostředky*, Šenov u Ostravy 2001.

Markéta DEVÁTÁ – Oldřich TŮMA – Barbora ČERMÁKOVÁ – Michaela TUČKOVÁ – David WEBER, *Pamětní místa na komunistický režim v České republice*, Praha 2021.

Miloš DOLEŽAL, *Jako bychom dnes zemřít měli*, Pelhřimov 2012.

Miloš DOLEŽAL, *Krok do tmavé noci*, Pelhřimov 2015.

Zora DVOŘÁKOVÁ, *To byla Milada Horáková – ve fotografiích a dokumentech*, Praha 2009.

Ondřej HLADÍK, *Čeněk Petelík – dozorce vězňů a jeho cesta na popraviště*, in: časopis Historická penologie č. 2/2011, Praha 2011.

Miroslav IVANOV, *Justiční vražda aneb smrt Milady Horákové*, Praha 1991.

Ladislav JIRÁSEK a kol., *Zemřeli, aby národ mohl žít*, in: *Pieta* – monočíslo časopisu Věrní zůstali, Praha 1993.

Jan KALOUS, *Instruktažní skupina StB v lednu a únoru 1950*, Sešity ÚDV č. 4, Praha 2001.

Miroslav KASÁČEK a kol., *Projekt Hranice*, Brno 2019, s. 12, 15.

Petr KOVAŘÍK, *Klíč k pražským hřbitovům*, Praha 2001.

Miroslav KRIST, *Soumrak svědomí*, Plzeň 2009.

Václav KŘUPKA – Zdenek TRUNDA – Marek WILHELM, *Hrad Mírov od založení po současnost*, Mírov 2008.

Aleš KÝR, *Vězeňství*, in: *Encyklopedie českých právních dějin*, XX. Svazek, Brno 2020.

Aleš KÝR, *Způsoby zacházení s vězni v ČSR v letech 1945–1955*, Opava 2002.

Aleš KÝR – Alena KAFKOVÁ – Lena FÁBRYOVÁ, *Z minulosti do přítomnosti pankrácké věznice (1889–2009)*, Praha 2009.

Luděk NAVARA – Miroslav KASÁČEK, *Musím jít odvážně vpřed*, Brno – Praha 2019.

Lukáš PALEČEK, *Věznice borská*, Plzeň 2017.

Pavel PALEČEK, *Likvidace ostatků obětí nacismu a komunismu na území Československa*, Brno 2002.

Ivo PEJČOCH, *Vojáci na popravišti*, Cheb 2011.

Ivo PEJČOCH – Prokop TOMEK, *Policisté na popravišti*, Praha 2013.

Jaroslav POSPÍŠIL, *Nesmiřitelní Hory Hostýnské*, Kroměříž 1991.

Petr RADOSTA, *Protikomunistický odboj*, Praha 1993.

Jiří RADOTÍNSKÝ, *Rozsudek, který otřásl světem*, Praha 1990.

Rudolf STRÖBINGER – Karel NEŠVARA, *Stalo se v adventu*, Praha 1991.

Rastislav VÁHALA, *Smrt generála*, Praha 1992.

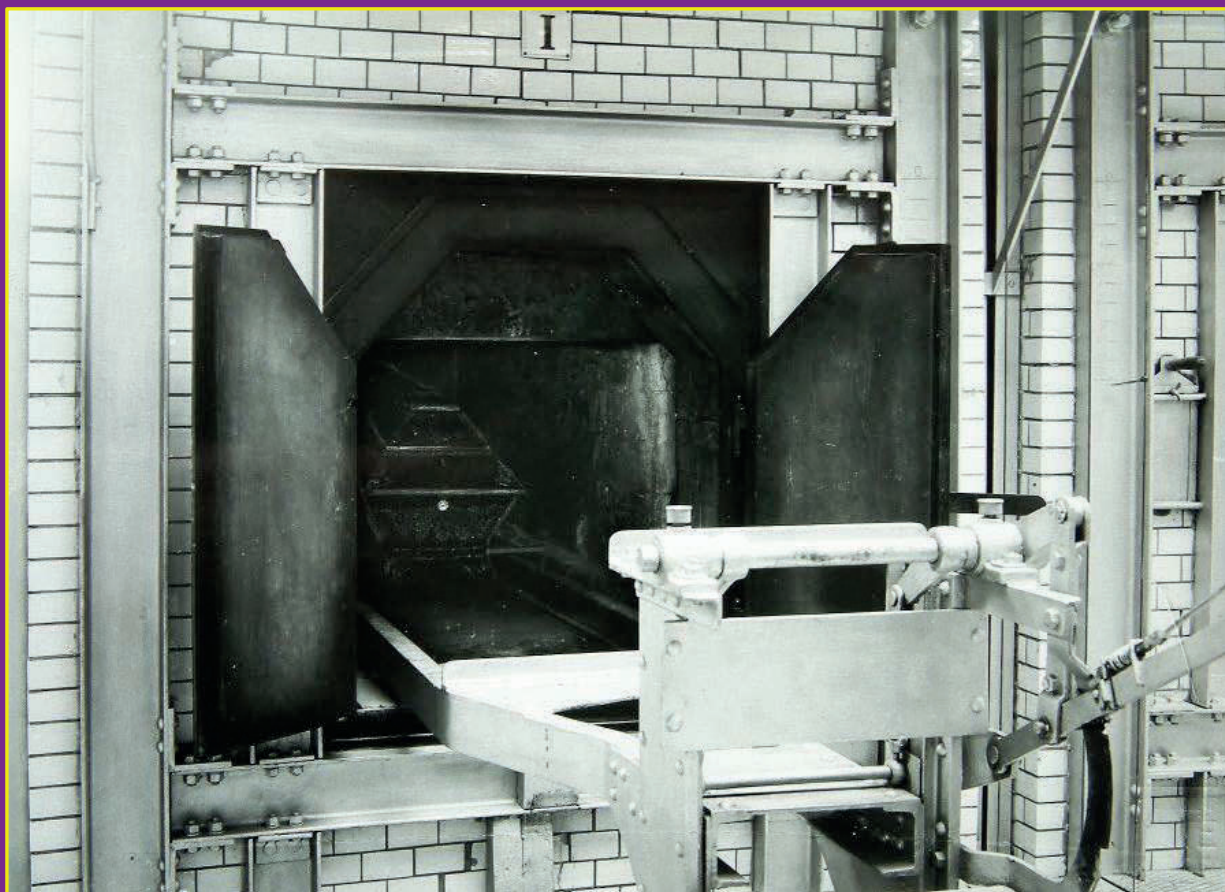
Pavel VETEŠNÍK – Eva STRÁNSKÁ – Jaroslav ŠEJVL, *Zákon o pohřebnictví*, Praha 2015.

Sbírky zákonů a nařízení republiky Československé, ročníky 1948, 1950, 1952,

Sbírka zákonů Československé socialistické republiky, ročník 1960, 1965.

Dosud vyšlá čísla časopisu jsou k dispozici na internetové stránce:

<https://www.vscr.cz/sekce/historicka-penologie>

Původní kremáční pec v Praze Strašnicích (foto: KDH)